

KULTÚRA

ROČNÍK XIX. – č. 15

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

21. SEPTEMBRA 2016

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

TURCI – ZÁNIK UHORSKA

Začiatok storočia poznačila v Uhorsku zasa cholera. Roku 1505 uhorský snem po zlých skúsenostiach s cudzími kráľmi rozhodol zákonom, že cudzinec nesmie byť zvolený za uhorského kráľa. Veľa magnátskych rodín sa cítilo byť uctené takouto voľbou. Roku 1506 sa Židia začali v tichosti sťahovať z Bratislavy. Kráľ im v tom zabránil tým, že opustené domy pripadli kráľovskej pokladnici.

Roku 1510 prišla z juhu do Uhorska opäť cholera.

Roku 1514 mala sa začať príprava na Krížovú výpravu proti Turkom na Balkáne. Mal ju viesť sedmohradský šľachtic Juraj Dóža. No vysoká šľachta sa nemala k činu a neprišla so svojou vojenskou družinou na miesto zjazdu, a tak vypukla medzi sedliadmi vzburá proti šľachte. Viedol ju sám Dóža. Ničili panské sídla, zabíjali šľachticov, zaberali a drancovali majetky. Bol to „súdny deň!“ v Uhorsku. Ale netrvalo to len jeden týždeň! Rozšírila sa totiž predtým zvesť, že výprava je odvolaná. A tak zhromaždené sedliacke vojsko sa rozzúrilo do nepričetnosti. Je pravda, že Slovenska sa to dotklo len okrajovo, lebo zhromaždište bolo na juhu.

Vzburu nakoniec potlačil sedmohradské knieža Ján Zápoľský a hneď zvolali snem. Na ňom odsúhlasili pre poddaných „večné poddanstvo“. Boli večne pripútaní k pôde („glebae adstricti“). Roku 1516 v Budíne na hrade zomrel kráľ Vladislav Jagelonský II. Na trón zvolili jeho desaťročného syna ako Ľudovíta II.

Roku 1517 vyšiel tlačou vo Viedni Uhorský zákoník od Štefana Verböciho. Snem tento zákoník schválil už pred tromi rokmi. V roku 1520 sa konala

Z našich dejín

v Lipsku verejná dišputa medzi luteránmi a katolíkmi. Samozrejme, nemohlo dôjsť k dohode, lebo stanoviská vo veciach viery boli vzdialené. Zo záznamov vo Wittengeru sa dozvedáme, že sa tam zapísali prví dvaja študenti z Uhorska – jeden z Košíc a druhý z Levoče. Išlo o uhorských Nemcov. Zároveň roku 1523 na sneme **ANTON SEMEŠ** skvelý rečník Štefan Verböci navrhol snemu požiadať kráľa, aby podpísal snemovný článok, že sektárov-luteránov treba potrestať upálením a zhabaním majetku. Kráľ to nepodpísal. No Verböci nedal pokoja, lebo luterstvo považoval za cudzí a rozvracajúci prvok pre uhorské kráľovstvo. Zas navrhol to isté voči luteránom roku 1525. Kráľ to nepodpísal, lebo Turci z Balkánu ohrozovali Uhorsko a kráľ vedel, že bude potrebovať pomoc aj od protestantských nemeckých kniežat. Do toho, vzhľadom na prípravu na vojnu proti Turkom, nastala drahota tovarov dennej spotreby, a tak prišlo k znehodnoteniu peňazí. Na to reagovali banskobystriční baníci, lebo plácu im nezvýšili a nemali z čoho vyžiť. Odmietli robiť v baniach. Medzitým Verböci ako hodnostár navrhol nad baníkmi vyniesť zastrešujúce prísne rozsudky.

Turci z Belehradu už prenikali na uhorskú zem a vojna bola pred dvermi. Kráľ zvolal k Moháču na juhu Zadunajska vojsko. Osobne listom vyzval aj sedmohradské knieža Jána Zápoľského. No ten sa tajne dohodol so sultánom, že sa nepripojí k vojenskému tábore. Zostal vo svojom tábore pri Debrecíne a nepohol sa z miesta. Tak uprostred leta sultán Sulejman I. zaútočil na uhorské vojsko. Napriek tomu, že biskup Tomori ako bývalý dôstojník varoval ťažkú jazdu, šľachtickú i cirkevnú, aby sa nedali vyprovokovať špeciálnymi tureckými jednotkami smerom k lúkam a na ne, lebo boli bažinaté. Podcenili ho z pýchy, lebo nebol šľachtického pôvodu. A tak sa dali nalákať výhodným smerom a vpadnúť do boku tureckej armády.

No rozbehnuté kone uviazli v močiaristých lúkach a šľachtici v ťažkej zbroji sa nemohli pohnúť z miesta. Turkom ostala len jedna povinnosť – bez koní pribehnúť a stínať im hlavy. To urobili dôkladne.

Z uhorských biskupov ostali nažive len dvaja. Pýcha ich doviedla do priepasti.

Boje trvali do noci na iných smeroch. Kráľ so svojou strážou sa stiahol do najbližšej dediny na katolícku faru. A tu prišlo k neslýchanej vražde. V osobnej stráži bol aj brat Jána Zápoľského – Juraj. Ten si vyžiadal rozhovor s kráľom medzi štyrmi očami a kordom kráľa prebodol. Na jeho výkrik vbehla dnu stráž a Juraja Zápoľského rozsekala na kúsky.

(Pokračovanie na 9. strane)

Tak vidíte, aj tentoraz mi zvýšil uzučký pásik na pár myšlienok. Čo vtesnať do takého priestoru? Nuž, pokúsím sa...

V Rusku prebehnuť voľby do Štátnej dumy. Je tam prezidentský systém, povieť si. Parlament nehrá významnú rolu. Nie je to pravda. Stačí, aby prezident nezískal podporu nadpolovičnej väčšiny poslancov a bude to mať vplyv na jeho ďalšiu politiku. Ani doteraz nebol úplne slobodný. Naostatok, dôkazom toho je liberálna vláda Medvedeva,

Na okraj nášho času

TEODOR KRIŽKA

ktorú väčšina obyvateľstva odmieta, ale napriek tomu trvá, pretože je výrazom kompromisu. Táto vláda neraz prijíma také rozhodnutia, že ich výsledkom môže byť strata autority prezidenta.

V USA prebieha omnoho významnejší boj. Zrážajú sa tam dve mocnosti. Nazvime ich zjednodušene štátotvorná a globalistická. Nevie, ako voľby dopadnú, pretože tento súboj je, zdá sa, na život a na smrť, hoci naše médiá o tejto zrážke politkorektno mlčia, prípadne nahrávajú Hillary Clintonovej, ktorú som už pred časom nazval Trocká.

Ak vyhrá Trump, je celkom pravdepodobné, že sa začne meniť celý svet. Trumpovým cieľom je stabilizácia USA. Trump sa dohodne s Putinom a Európu ponechá svojmu vývoju. Táto dohoda môže rozviazať Putinovi ruky a môže vymeniť vládu vo svojej krajine, pravda, ak mu nový parlament nebude podkladať nohu.

Zmení sa aj Európa. Trump nebude akceptovať vlády socialistov ani súčasné vedenie EÚ.

Isteže, do celého vývoja môžu zasiahnuť aj nepredvídané okolnosti. Nateraz si ťažko vysvetliť výzvy k obyvateľstvu, aby bolo pripravené na mimoriadne udalosti, aké sa objavili koncom augusta na stránke Bieleho domu. Ani Merkelová nezaháľala a tiež sa obrátila k obyvateľstvu s výzvou, aby si urobili zásoby potravín a vody.

Ak si uvedomíme, koľko ľudí doteraz neočakávané zahynulo v okolí Clintonovcov, musí nám byť jasné, že sa klan, ktorý predstavujú, nezastaví pred ničím.

Skrátka, ide o veľmi významné voľby, výsledok ktorých ovplyvní celú planétu, nieto malú škrupinku v zmiotajúcom sa oceáne, akou je Slovensko.

U nás zatiaľ prebieha pokus sorovsko-clintonovských síl o maličkú majdanizáciu štátu. Nechcem sa zastávať vlády Fica, nemám na to nijaký dôvod, ak opomeniem, že pred rokmi sa Ficovi podarilo stabilizovať Slovenskú republiku rozvrátenú vládou Mikuláša Dzurindu, ktorý nás zavliekol do „humánnej“ avantúry proti Srbsku.

Držme si prsty a verme, že sa raz budeme môcť nadýchnuť.

Môj postoj

V uplynulých dňoch, na prelome augusta a septembra 2016, sa stretli s veľkým záujmom verejnosti, dve správy, obe o prepustení zo zamestnania dvoch osobností.

Prvú výpoveď, resp. oznam o ukončení služby dohodnutej na dobu určitú s evanjelickým kaplánom Jakubom Pavlúsom v cirkevnom zbore v Turanoch pri Martine, zborom biskupov Evanjelickej cirkvi augburského vyznania liberálne médiá kritizovali, ba pritom priam bili na poplach. Tú druhú výpoveď zo strany zamestnávateľa, a to s okamžitou platnosťou, pričom nie celkom etickým spôsobom, hodným doktora teológie, ktorým je riaditeľ Ústavu pamäti národa a predseda jeho správnej rady Ondrej Krajňák, pre údajné „hrubé porušenie pracovnej disciplíny“, s historikom Martinom Lackom, liberálne médiá pochvalne prijali a odsúdili ju iba médiá konzervatívne a národné.

V dobe, kedy každý mesiac stovky pracovníkov po celej krajine jednorazovým rozhodnutím zamestnávateľa skončia vo firmách, pre ktoré odpracovali často desiatky rokov a nikto sa ich nezastane, ba ani ich prepusteniu nevenuje pozornosť a nehladá na to, že sú často jedinými živiteľmi rodín, stoja tieto dve prepustenia z práce za úvahu a porovnanie.

S evanjelickým kaplánom bol ukončený pracovný pomer dohodnutý na dobu určitú až po jej uplynutí. Je to bežný postup, pretože kaplán mal názory na manželstvo a rodinu, ktoré sa nezhodovali s Božím zjavením a tieto aj verejne prezentoval. Podpora kaplána zo strany liberálnych médií preto bola pokusom zasiahnuť do činnosti cirkvi, ktorá má právo a je povinná vychádzať z Božieho zjavenia a zo stáročiami overenej skúsenosti.

Druhé prepustenie je čisto politickým rozhodnutím. Predseda správnej rady ÚPN vykonal tento krok na príkaz niektorých záujmových skupín, ktoré si robia nárok rozhodovať o živote v našej krajine a osudoch osobností bez toho, aby ich niekto týmto mandátom vôbec poveril. Na rozdiel od evanjelického kaplána, ktorý sa spreneveril svojmu učiteľskému úradu, bol prepustený vysoko odborne kvalifikovaný,

morálny a plniaci si svoje pracovné povinnosti vedec, ktorý dokáže tvoriť a budovať, nežije z rozkladu spoločnosti a jej stáročných hodnôt, naopak, usiluje sa ich chrániť a prispievať k ich rozvoju.

Osobne nepoznám ani jedného z týchto prepustených. No články historika Martina Lacka som čítal so záujmom a rád v ča-sopise Pamäť národa. Zaujal ma v nich jeho záujem o skutočné dejiny Slovenska. Jeho práce sú dôkazom jeho vzdelania, hlbokého štúdia a autentických rozhovorov s pamätníkmi. Tiež som okrem odbornosti obdivoval jeho morálne kvality, čo sa dnes vo verejnosti ani na našom, kedysi kresťanskom, Slovensku veľmi nenasia. Toto všetko bolo odsunuté bokom a uprednostnil sa strach, že svoj výskum nepodriadiť názorom mocným tohto sveta.

Zdá sa mi, že nežijeme v demokracii, ale znova v totalitnom štáte. Rozhodnutia niektorých samozvaných jedincov a skupín o osudoch iných ľudí stávajú sa bežnou realitou. Zdá sa mi, že niekto zasahuje v demokratickej spoločnosti do slobodnej činnosti Cirkvi, štátnych inštitúcií a manipuluje a ovplyvňuje verejnú mienku takým spôsobom, ktorý človeka degraduje a ponizuje.

Myslím si, že je potrebné byť aj v dnešnej dobe verní pravidlám, na ktorých spoločnosť, v ktorej žijeme, vyrástla. Nie je v kompetencii človeka určovať, čo ho robí šťastným a čo ho ničí. Na to sú pravidlá založené do poriadku sveta už pri jeho stvorení a zhrnuté sú v Dekalógu.

Plne podporujem rozhodnutie predstaviteľov evanjelickej cirkvi na Slovensku nepredĺžiť pracovný pomer na dobu určitú s ich zamestnancom Jakubom Pavlúsom a otvorene protestujem proti svojvoľnému rozhodnutiu predsedu správnej rady ÚPN Ondreja Krajňáka s historikom Martinom Lackom. Zároveň pozývam všetkých k budovaniu našej spoločnosti na zásadách spravodlivosti, dobra, pravdy, lásky, a nie ľži, podvodu a egoizmu úzkych skupín, ktorý túto spoločnosť, rodiny i osobnosti ničí a rozkladá.

LUDOVIT KOŠIK

Prosba k priaznivcom Kultúry

Veľmi pekne ďakujeme, že viacerí z vás reagovali na prosbu redakcie a podporili vydávanie nášho časopisu Kultúra. Prosíme, aby ste nepoľavovali v ušľachtilom úsilí a prispeli svojím príspevkom na číslo účtu vydavateľa Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Výzva

V týchto dňoch došlo k bezprecedentnému porušeniu ústavných práv občanov Slovenskej republiky Martina Lacka a Antona Čulena, keď ich zamestnávateľia prepustili zo zamestnania na základe toho, že pred parlamentnými voľbami v marci 2016 ako členovia občianskeho združenia Iniciatíva 2016 vyjadrili verejnú podporu Ľudovej strane Naše Slovensko.

Martin Lacko je slovenský historik, otec troch detí, ktorý pracoval v Ústave pamäti národa.

Jej predseda Ondrej Krajňák, od svojho nástupu do funkcie predsedu Správnej rady ÚPN, presadzoval svoje politické zábery protizákonne a porušovaním stanov ÚPN. Otvoreným listom o tom informovali poslancov NR SR členovia Správnej rady ÚPN. Pod jeho vedením sa ústav zapojil aj do predvolebnej kampane KDĽH a funkcionári KDĽH boli či sú v mnohých riadiacich štruktúrach ÚPN. Martin Lacko nie je členom žiadnej politickej strany a na svoj politický názor má právo vyplývajúce z Ústavy SR - pre politické zmýšľanie nikoho nemožno poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

To isté platí aj pre učiteľa Antona Čulena, ktorý bol katechetom na viacerých školách. Je otcom piatich detí. O výpoveď a neobnovenie Kánonickej misie pre vyučovanie katolíckeho náboženstva na školách sa u neho postarali dvaja „kresťanskí demokrati“ Martin Kramara a Jozef Adamkovič. Anton Čulen bol aj v minulosti prenasledovaný komunistickým režimom, a to práve za verejne prejavované kresťanské postoje.

Signatári Iniciatívy 2016 práve dnes, v deň prijatia Ústavy Slovenskej republiky, vyjadrujú hlboké znepokojenie nad stavom demokracie na Slovensku, keď za prejavované politické názory sú ľudia prepúšťaní zo zamestnania. Výzývame zodpovedných politikov a cirkevné authority, aby nedopustili porušovanie základných práv a slobôd občanov a eliminovali prejavy novodobých totalitných praktík.

Bratislava 1. september 2016

Výzvu občianskej Iniciatívy 2016 podporujú:

Mgr. MIROSLAV ŠUŇAL, politológ
Ing. EVA ZELENAYOVÁ, publicistka
ThDr. JÁN KOŠIAR, katolícky kňaz
Ing. MARIÁN ŠURAN, podnikateľ
Ing. JOZEF MIKUŠ, dôchodca, občiansky aktivista
PETER KAŠARIK, živnostník
ThMgr. IGNÁC JURUŠ, katolícky kňaz
MUDr. NATÁLIA GRAUSOVÁ, poslankyňa NR SR
Ing. JÁN LITECKÝ ŠVEDA, projektant, hudobník
VLADIMÍR GREGOR, spisovateľ, filozof, knihovník
TEODOR KRIŽKA, básnik, šéfredaktor časopisu Kultúra
Prof. Dr. FERDINAND KLINDA, dôchodca
JUDr. MILAN JANIČINA, právnik
Mgr. ROMAN MICHELKO, publicista, politológ
Mgr. JOZEF SIVÁK, CSc., dôchodca
FRANTIŠEK ĎURIŠ, dôchodca, administrátor, publicista
Doc. MUDr. KAROL HORNÁČEK, PhD, fyziater - rehabilitačný lekár
EUGEN PLACHÝ, elektrotechnik
STANISLAV DUSÍK, občiansky aktivista
Mgr. SLAVOMÍR HROMADA, živnostník
MÁRIA SÝKOROVÁ, občianska aktivistka
RNDr. VALENTÍN ŠVIDROŇ, CSc., vysokoškolský učiteľ, dôchodca
Ing. VLADIMÍR ANDRÁŠ, podnikateľ
PETER HRABOVEC, projektový manažér
Dr. JOZEF M. RYDLO, člen Slovenského ústavu, filozof, publicista, vydavateľ
ThLic Mons. IMRICH ŠIŠULÁK, výpomocný duchovný
Mgr. ZUZANA GARELOVÁ, živnostníčka
Mons. Doc. ThDr. MARIÁN ČIŽMÁR, PhD, rektor Kostola a Pastoračného centra sv. Pia X. pápeža
Mgr. P. JOZEF MYDLA SJ, kňaz
Mgr. JOZEF KRAJČÍK, pedagóg
Ing. STANISLAV KUŠÍK, dôchodca
JUDr. JÁN MARCINKO, právnik, advokát
PaedDr. MÁRIA MARCINKOVÁ, učiteľka
Ing. MARIÁN TKÁČ, predseda Matice slovenskej
MUDr. DANIEL ADAMKOVIČ, lekár
VIERA KRÁLIČEKOVÁ, živnostníčka
MILAN RYBÁRSKY, predseda MO MS Kremnica
PhDr. JURAJ CHOVAN REHÁK, CSc., literárny historik, prekladateľ
Ing. MIROSLAV BOLDIŠ, geofyzik
prof. MUDr. ŠTEFAN HRUŠOVSKÝ, CSc., lekár
Ing. JOZEF RÁČZ, dôchodca
Ing. MIROSLAV ČAJKA, C.Ss.R., občiansky aktivista
Ing. EMIL BEDNÁRIK, administratívny pracovník
Mgr. STANISLAV HRIC, obč. aktivista

V nedeľu 4. septembra bola v Ríme kanonizovaná obetavá kresťanská duša, matka Terézia z Kalkaty. Je zakladateľkou kongregácie misionárov lásky, ktoré dnes pôsobia na celom svete. V tejto súvislosti sa jej meno často objavovalo v slovenských médiách. Len v skromnej miere sa však spomenula jej úzka a plodná spolupráca s biskupom Pavlom Hnilicom. Nuž patrí sa zaplniť túto medzeru, a preto tu od-citujeme jednu kapitolu zo životopisu biskupa Hnilicu (HNILICA J. a VNUK F., Pavol Hnilica, biskup umŕčanej cirkvi, II., Trnava 1996, s. 77-82)

Meno Matky Terézie je dnes známe na celom svete. Táto skromná a obetavá mníška nikdy netúžila po publicite. Keď ju roku 1971 žiadal anglický spisovateľ

Matka Terézia a slovenský biskup Hnilica

na Slovensku. Prečo taký vzrast v čase, keď iné kongregácie upadajú? Iste Božia milosť, ale aj to, že Matka Terézia a jej sestry nedávajú iba zaopatrenie chorým, prístrešie biednym a jedlo hladným, ale predovšetkým lásku. Ona sama povedala: „Máme lieky na všetky choroby, ale strašná choroba opustenosti sa môže vyliečiť len vtedy, keď sú naporúdzi ochotné ruky slúžiť a srdce, ktoré chce milovať.“ V liste indickému prezidentovi Matka Terézia cituje slová jedného malomocného, ktorého misionárky lásky prítúlili a ktorý im pred svojou smrťou povedal: „Žil som ako potulné

darovať jej kongregácii auto, ktoré dostal ako dar od istého amerického milionára. Toto bolo pre ňu veľkým prekvapením. (Ako sa Pavol neskôr dozvedel, Matka Terézia auto hneď predala. Za utržené peniaze kúpila pozemok, na ktorom vybudovala nemocnicu pre malomocných a nazvala ju Vila Pavla VI.)

Keď Matka Terézia videla Pavlov záujem o jej prácu, pozvala ho, aby po skončení Eucharistického kongresu v Bombay prišiel do Kalkaty. Pavol s radosťou pozvanie prijal.

V Kalkate Pavol šiel do kláštora misionárov lásky v sprievode chorvátskeho

pátra, ktorý bol špirituálom Matky Terézie. Odsľúžil im svätú omšu, počas ktorej jedna novicka zložila sľuby. Pavol jej chcel urobiť túto chvíľku pamätihodnou a niečím ju obdaríť. Keďže nemal pri sebe nič vhodnejšie, dal jej svoj biskupský kríž. Potom ho Matka Terézia požiadala, aby niečo povedal sestričkám. Pavol ich povzbudil v ich práci a rozprával im o utrpení a prenasledovaní sestričiek v Česko-Slovensku.

Neskoršie Matka Terézia zaviedla Pavla do tzv. domu smrti, ktorý ešte aj dnes volá svojou prvou láskou. Je to vlastne predsieň chrámu indickej bohyne Kal. Toto miesto jej dali úradu hneď na začiatku, v roku 1952, keď hľadala nejaké prístrešie pre chorých a umierajúcich, ktorých našla opustených na uliciach Kalkaty. Kňazi tohto hinduistického chrámu rozhorčene protestovali a chceli ju odtiaľ vyhnúť. Vraj je to znesvätenie chrámu a urážka hinduizmu. Vec prišiel vyšetřovať vysoký predstaviteľ budhistov. Bol dojatý tým, čo tam videl a povedal: „Stretol som živú bohyňu. Mali by sme sa vlastne hanbiť, že nás katolícka sestra z cudziny musí učiť, ako sa starať o našich chudobných a biednych.“ Budhistickí kňazi stiahli svoje námietky. Ich odpor sa neskôr premenil na obdiv a dnes aj oni pomáhajú sestram v ich diele.

Raz, keď Matka Terézia sprevádzala Pavla medzi malomocnými, ktorí tam ležali na rohočkách, prišla k nim istá sestrička s fľaštičkou vody. Matka Terézia zobrala fľaštičku, obrátila sa na Pavla a hovorí mu: „Otec biskup, tu je jedna stará babička, je ťažko chorá, podťe ju pokrstiť.“

Biskup sa trošku zarazil. Rozpamätal

sa, že krst dospelých vyžaduje určité základné vedomosti, a preto sa pýtal: „A poučili ste ju o základoch katolíckej viery?“

Matka Terézia odpovedala: „Nuž povedala som jej, že Boh ju miluje.“

Vtedy si Pavol spomenul: „Či je tu čas na štúdium tajomstiev viery? Tu stačí rozumieť, že Boh je láska a vari nikto to nemohol lepšie pochopiť ako táto žena, ktorá bola 30 rokov opustená na ulici a tu stretla lásku sestričiek, ktoré ju prítúlili. Oni jej už iste povedali: Boh nás poslal k tebe, aby ti ukázal, ako ťa miluje.“ A potom ju pokrstil.

Pavol sa dlho rozprával s Matkou Teréziou o jej práci a povedal jej, že by bolo dobré, keby jej kongregácia prišla do Ríma, pretože aj tam sú biedni, ktorí potrebujú ochotné ruky a láskavé srdce. Odpovedala mu, že ak to okolnosti vyžadujú, ony rady prídu, ale zo zásady idú iba na také miesta a len vtedy, keď sú splnené dve podmienky:

1. sú tam opustení, o ktorých sa nikto nestará,

2. majú pozvanie od biskupa.

Pavol jej prisľúbil, že sa o vec bude zaujímať a bude ju informovať.

V roku 1965, necelý rok po prvom stretnutí, Pavol spolu s pátrom Jozefom Švecom opäť navštívili Matku Teréziu, aby bližšie poznali jej dielo. Pri tejto príležitosti znova opakovali pozvanie. Medzitým biskup Pavol hľadal v Ríme možnosti, aby sa kongregácia misionárov lásky mohla uchýtiť v tomto veľkomeste, pretože aj tu na perifériách bolo dosť ľudskej biedy. Nebolo to také ľahké. Na vikariáte sa stavali k ponuke chladne a viaceré rehoľné kongregácie namietali proti ich príchodu, vraj o charitatívnu prácu sa tu starajú existujúce rády. Takto sa to vlieklo až do marca 1968, keď zakročil Svätý Otec a komunita misionárov lásky sa konečne mohla v Ríme usadiť.

Matka Terézia ďakovala Svätému Otcovi za jeho veľkolepé gesto týmto listom z 21. marca 1968:

Drahý Svätý Otče!

(Pokračovanie na 9. strane)

Matka Terézia, v pozadí biskup Pavol Hnilica

a novinár Malcolm Muggeridge o rozhovor, odpísala mu: „Ani život Ježiša Krista nebol napísaný, kým žil. Urobme radšej niečo krásne na oslavu Boha.“ Ale Muggeridge je jedným z tých novinárov, ktorí nepovažujú „nie“ za odpoveď. Vyhľadal ju a opísal jej dielo v knižočke *Something beautiful for God* (Niečo krásneho pre Boha.) A hlas tlačeného slova je taký prenikavý, že čoskoro ľudia na celom svete počuli o tejto mimoriadnej žene, apoštolke chudobných, biednych, chorých a opustených. A veci, ktoré o nej počuli, naplnili ich úžasom, obdivom i výčitkami svedomia.

Históriu Matky Terézie a jej kongregáciu misionárov lásky netreba podrobne rozvážať. Máme o tom už aj v slovenčine niekoľko prác. Jedna z nich vyšla na Slovensku ako samizdat. Inú veľmi informatívnu esej napísal Otec Štefan Senčík a zaradil ju do svojej knihy *Svedkovia*. (Knihu vydali slovenskí jezuiti v Kanade roku 1973.) A nedávno vyšla o Matke Terézii bohato ilustrovaná kniha od Agnesy Gundovej-Jergovej *Legenda chodí bosá* (Cambridge, Ont. 1989).

Kongregácia misionárov lásky mala ťažké začiatky. Svätý Otec ju schválil roku 1950, ale len pre kalkatskú diecézu. V tom čase pozostávala z dvanástich sestier. Dnes (r. 1996) je ich vyše 1600 a majú asi 170 domov vo všetkých svätadieloch a od roku 1993 pôsobia aj

zvieria, no teraz umieram ako anjel, milovaný a ošetrený.“

Roku 1952 Matka Terézia začala zakladať domy pre chorých a umierajúcich, do ktorých v rokoch 1952-1984 priviedli z ulíc Kalkaty 30000 ľudí. Matka Terézia hovorí, o akých ľuďoch tu ide: „Náš domov je len pre tých, ktorých nechcú prijať do nemocnice, alebo pre ľudí, ktorí nemajú celkom nikoho, kto by sa o nich postaral.“ Venujú sa opatere malomocných – len v Kalkate ošetrujú asi desaťtisíc – o ktorých v Indii panuje názor, že ich opustili aj bohovia, a preto ich veľmi často vlastné rodiny vyhadzujú z domu. Roku 1965 kongregácia misionárov lásky dostala pápežské potvrdenie. Odvtedy kongregácia rozšírila svoju činnosť po celej Indii a začala prenikať aj do západného sveta.

A na tomto rozvoji má svoj podiel aj biskup Pavol Hnilica, ktorý sa po prvýkrát stretol s Matkou Teréziou v decembri 1964. Ona tiež prišla do Bombay na Eucharistický kongres. Zoznámil ich chorvátsky kňaz, bývalý jezuita, dobre známy aj na Slovensku, Tomislav Kolakovič, ktorého deň predtým Pavol stretol na jednom námestí v Bombay.

Otec Kolakovič mu rozprával o problémoch Indie a hovoril mu aj o Matke Terézii. Pavol vyjadril svoju túžbu stretnúť túto rehoľníčku. Z prvého stretnutia si Pavol pamätá len to, že jej povedal, že Svätý Otec sa rozhodol

Matka Terézia, v pozadí biskup Pavol Hnilica,

nost' zamkli a začali: „Podívejte se, my jsme vám přišli pomoci. Když nás poslechnete, budete se mít dobře vy i vaše Eliška a Jurajko (používali krstné mená). Oni budou mít vilu i auto. Nebudou mít tu nouzi co mají teď.“ Manžel znervóznel a energicky vraví: „Poďme k veci, povedzte hned a otvorene, prečo ste za mnou prišli. Ja nie som ochotný s vami viesť debaty. Navyše, som chorý na srdce a nervy, chcem mať od vás pokoj.“ Nato jeden brucháč začal: „Tak podívejte se! Na vás máme mimořádný zájem! Umíte šest řečí a taky máte tam toho bratra v tý Kanadě. Teda máte všech plnou důvěru. My to narafičíme, že jste mám jakožto utekli z lágru. A půjdete k vašemu bratrovi do Kanady a nám pomůžete odhalit tu kliku Ďurčanského a jemu podobných klérofašistů. Poslechněte nás, neolitujte!“ A manžel na to, už sa nevedel ani ovládať, ani nemal čo stratiť: „To je všetko?! Tak aby ste vedeli, vy banditi, zločinci! Za to platia vás. Ja chcem čestne žiť a ak mi je súdené, aj tu zomriem. Ale môj syn sa nikdy nebude musieť hanbiť, že mal otca vyvrheľa, bezbožného fízla, pätolízača, ako ste vy. Áno, ste banda boľševická! A keď vás tu pobijem (a vzal do rúk stoličku), aby ste sa ma už neopovážili nahovárať na špinavosť, ktorej slúžite vy, nič sa mi nestane, som nervove chorý! (Pozn.: Mal to naozaj lekárske potvrdené, že keď sa rozruší, nie je schopný ručiť za seba). Áno, z vás diabli bezbožní! A teraz mi už otvorte, nech sa vzdialim.“ Všetci boli ticho a bez slova ho prepustili. Dal im lekcii! Lenže čo ho to stálo zdravotne, by vedeli povedať priatelia, spoluväzni, ktorí ho potom na celé dva dni ošetrovali, ako sa dalo.

NÁTLAKOVÉ AKCIE A VYDIERANIE

Inokedy zase pri takejto „návšteve“ z Prahy, z ministerstva vnútra na lágri vraveli manželovi, ukazu-

júc mu svoju žiadosť o milosť: „Tak se podívejte, manželku máte hodnou, to vidíme, nebo nikdo nedostává pravidelně tolik dopisů a s takovým obsahem jako vy. Jenže jedno zistujeme. Ponevác vas podporuje v tom vašem klérofašistickém smýšlení, je právě taková, jako vy a patřila by také za mříže. Je tak jako vy nenapravitelný lotr a gauner. Kluka tahá po kostelech, no co ta z něho udělá? Je načase, aby se jeho výchovy ujal stát. Ten ho panečku vychová. A vy? Budete tady celých 12 let. Ruce budete mít zedřeny tak, že je budete tahat za sebou. A až se takhle ukážete před tím vašim Jurajkem, kterému už bude 15 let a budete ho volat do kostela, tak vám řekne, táto neblbni, poďme do paláce pionýru, tam jsou holky a tam se zabavíme.“

Manžel im znova nadal do úbožiacov, načo ho, opľúvali a kopali, vraviac: „Tak kde je ten váš Bůh, kterého tak blbě věříte? Co? Proč vám nepomůže? My si s vámi můžeme dělat, co chceme. Co? Ted nás nenávidíte, že? Cha, cha, cha!“ Na to manžel: „Budete prekvapení. Ja sa za vás v tejto chvíli modlím.“ Ostalo ticho. S otvorenými ústami pozerali jeden na druhého, až náčelník vraví: „Jako nepřitele našeho zřízení vás nenávidím, ale jako člověka vás obdivuji.“

Takéto „pohovory“ ktoré manželovi najviac strpčovali tamojší život, sa týkali najviac tzv. „spolupráce“, čo manžel s odporom odmietal, za čo bol potom často veľmi kruto potrestaný. Tri-štyri dni korekcie, čo bola vonku na lágri búda, bez obloka, kde musel zotrvať vyzlečený donaha, aj v zime, bez svetla, len s pohárom vody a zopár zemiakov. A stalo sa, že v ten čas zomrel na tábore väzeň, nuž mu toho mŕtveho dali do korekcie. V roku 1954 bol v tábore Marianka na Jáchymovsku v korekcii od 4. januára až do 2. februára. Pamätám sa na ktorýsi rok, pred Via-

nocami som dostala poštou balíček so slamou, v ktorej bol koláč, v ňom kus kábla a v ňom drobulinko písaný listok. Bol od cudzieho človeka, ktorý ako brigádnik pracoval v Jáchymove. Písal len, nech niečo robíme, lebo Juraj sa nachádza v strašnej korekcii, že ak mu nejako nepomôžeme, že ťažko príde raz domov. Nevie, kto to bol, ale nech ho Boh ochraňuje, chcel pomôcť, ako vedel.

No my sme mohli podniknúť čokoľvek, všetko bolo zbytočné. Manželov „prípád“ sa nachádzal v neobmedzenej moci Dr. Zdenky Colotkovej na prokuratúre v Bratislave. A jej zamietavé odpovede na moje prosby a žiadosti, ktorých mám neúrekom, vyjadrovali iba nenávisť k Jurajovi ako k nenapraviteľnému ľudákovi, bigotnému veriacemu a tak nepriateľovi socialistického zriadenia. Nevedela „odpustiť“ a pochopiť, že po toľkých rokoch väzenia, mučenia a hlavne „prevýchovy“, môže byť manžel neoblomný a vo svojej viere v Boha vždy oddanejší a pevnejší! Preto mi manžel často naznačil, aby som žiadosť o milosť nepodávala. Jednak o ich „milosť“ nestál, necítil sa vinným. Každá podaná žiadosť o milosť znamenala nápor na jeho nervy. Vtedy prišli za ním súdruhovia z ministerstva vnútra z Prahy, aby ho ponížujúco nahovárali a presvedčovali ku „spolupráci“, t.j. špinavé udavačstvo. Nemôžem nespomenúť dve mená krutých sadistov. V jáchymovských uránových lágroch to bol veliteľ Václav Lauer a na povestnom Mírove veliteľ Šiška. V tom čase aj rozhlasová stanica Slobodná Európa uvádzala niektoré krutosti a sadistické vyčítanie Václava Lauera. Tento človek bol postrachom väzňov. Bolo o ňom známe, že koho chcel „odpratať“, mal na to vlastnú „metódu“. Ráno si vybral tých „vyvolených“, zväčša to boli tí väzni, ktorí sa nedali, ako vravel Václav Lauer, politicky prevychovať a pesto-

vali, dokonca rozširovali náboženstvo, konali tajné bohoslužby, meditácie a podobne. Týchto si vytiahol, von za ostatné drôty, vraj „na prácu“. A vrátil sa sám späť, že väzni boli „na úteku“ zastrelení! Takto vraždil Václav Lauer nevinných ľudí! Jedného takého „pri úteku“ vraj zastreleného, hodili do debny na uhlie a na nádvorí si museli všetci väzni nastúpiť. Pred mŕtvolou väzňa bachar reval, že toto čaká na ostatných, keď sa neprevychovajú na socialistického človeka! Juraj pri pohľade na mŕtveho sňal čiapku a sa prežehnal. Vtom ho dozorcovia surovo zdrapli, odviekli za barak, kde ho dokopali až do bezvedomia. Odvtedy mal zmračenú jednu nohu.

NÁVŠTEVY V LÁGROCH

Spomínam si na jednu zo smutných „návštev“. Bolo to pri Ostrove u Karlových Varů, vonku za mestom. Väzňov priviezli na nákladnom aute, zakrytým plachtou. Auto obstúpili uniformovaní dozorcovia so samopalmi, aby nechali väzňov po jednom zoskakovať z auta a nahnali ich surovo do nízkych barákov, kde sa mali uskutočniť „návštevy“. Bola tu menšia miestnosť rozdelená prepážkou na polovicu. V prepážke bolo 4 – 5 okienok, z jednej strany smela stáť návšteva, zo strany druhej väzeň, za ním tesne člen SNB a za ním tajný, ktorý drzo strčil hlavu do okienka, medzi väzňa a jeho návštevu, aby často hrubým spôsobom zasahoval, lebo sa mu všetko videlo „závadné“. Napr. ak si väzeň chytil hlavu a dojatím plakal, že vidí svojich drahých, dozorca zreval, aby prestal, lebo ukončí návštevu.

Zle bolo aj to, ak ste spomenuli Pána Boha. Raz malý Juraj ako štvorročný vravel oteckovi pri tom okienku: „Apinko, ja sa modlím za tvoj návrat a budem sa ešte viac modliť. A Ježiško ťa celkom isto skoro vráti. Ani mi pod stromček nemusí nič priniesť, len ty nech sa nám vrátiš!“

Bolo to pre nás dojemné, ale i pre tých, ktorí si odbavovali „návštevu“ pri vedľajších okienkach. Slzeli, ale i manžel sa rozplakal. Tu zreval dozorca so samopalom: „Kluku, takhle tátu neuvidíš! Přestaň, nebo ukončím návštěvu!“ Otočil sa ku svojim kolegom s divokým chechotom: „Podívejte se, jak ta máma kluka oblbuje!“ Sršal zlostou. Ukončil návštěvu a keď väzni nastupovali opäť do zakrytého nákladného auta, ani sme tu nesmeli stáť, aby sme ešte aspoň zďaleka videli apinka. Surovec nás vyhnal z objektu. Bola to jedna z presmutných návštev. Ešte vo vlaku sme si tíško poplakali. Slovom, tieto niekoľkominútové návštevy, na ktoré sme rok túžobne čakali, boli útok na nervovú sústavu človeka. Bolo to drásajúce.

Ešte iná smutná návšteva v Jáchymove. Väzňov nahnali do barakov, kde sa vždy po piatich v skupinkách, väzeň + rodina, vpúšťali dnu na 4 – 5 minút, za prítomnosti člena SNB a tajných. Pri vchode do baraka stál krutý Václav Lauer so samopalom. Mnohé manželky väznených pristupovali s pokorou, ba i líškaním, aby si pýtali informácie na manželov, čomu som sa veľmi čudovala. Zo Slovenska som tam bola iba ja so synčekom. Obľiehali toho krutovládca: „a jak se chová ten můj manžel?... a jakpak můj?...“ Pretekali sa tieto dámy, jedna cez druhú, aby sa dozvedeli, ako to tam má kádrovo ich manžel. A Václav Lauer jednej po druhej odpovedal. Najprv chcel vedieť meno odsúdeného, aby ihneď informoval zvedavé manželky: J.V? JÓ, ten to má dobrý! Zlepšuje se ve výchově a vůbec... JÓ a Z.P? Ten taky to má dobrý!“ atd. Pokračoval a manželky rozradostnené ho takto obľiehali zo všetkých strán. Stála som s malým opodiaľ a pozerala na toto nechutné divadlo. Ako sa môže niekto takto ponížovať, keď mu väznia najdrahšieho? Ako tak Václav Lauer obklopený odpovedal a vysvetľoval, očami visel na mne, zrejme čakal, že i ja sa opýtam. Keď sa toho nedočkal, sám hlasno na svoju adresu vraví: „JÓ, ale vo Hurným tohle všechno říct nemůžu! To je tvrdohlavý případ.“ Ja mu na to pokojne: „Ďakujem, pán velitel, veď ja sa ani nepýtam.“ Ostal prekvapený. Odstrčil zvedavé manželky, prišiel ku mne, zavolať ma nabok a vraví: „Čekal jsem, že se taky optáte na chování manžela, ale když ne, tak jdu za vámi sám.“ Vravím mu: „Nie nepýtam sa, lebo si manžela poznám a viem, kto je! Ctím si ho a nebudem sa pýtať na jeho chovanie, veď nie je žiadny malý roztopašný ziačik!“ Na to sa uškrnul: „Vidím, že jste taky pevná i paličatá! Ale vám říkam. Hurný je mimořádně tvrděj voříšek! A vy ho v tom podporujete! Když cenzúruji vaše dopisy, tak vás někdy vobdivuji! Tolik psát a pravidelně. Kde berete sílu? Vravím: „U toho, v koho vy neveríte, u Boha! Vidíte? Jedine Ten vie dať sílu!“ On nato: „To se vám ale divím. Jste mladá, hezká! Proč se na Hurného nevykašlete, pokud jste mladá? S ním moc nepočítejte, von se vodsud tak brzy nevrátí!“ A teraz pokračoval, celkom mi potvrdil to, čo sa o jeho spôsobe likvidovania väzňov hovorilo. Pokračoval: „Víte, kdyžbych vás a toho vašeho kluka neviděl na vlastní oči, dávno bych ten případ zlikvidoval. Mám na to možnost! Někdy při hodinách převýchovy on odmítá, přesvědčuje mě o svoji pravdě. Já se někdy zlostí třesu. Dosud jsem bral na vás ohled. Domluvte mu, připojte se k nám a pomozte nám, jinak za sebe neručím!“ Bolo to jasné vyhrážanie, že Hurného mieni „odstrániť“. Boh nebeský to však nedopustil a manžela mi zachránil.

Juraj Hurný st. ako dôstojník čsl. armády 2. 12. 1945

Juraj Hurný st. 13. 3.1950 (po zatknutí)

Vydávanie a rozširovanie samizdatovej literatúry, osobitne náboženskej, patrilo k fenoménom Slovenska v 80. rokoch. Táto svojrázna forma vydávania kníh a časopisov prelamovala informačné embargo a prinášala lúče slobody cez pochmúrne mraky cenzúry komunistického režimu. Do mechanizmu fungovania tohto alternatívneho systému bolo zasvätených iba niekoľko desiatok jednotlivcov, na pleciach ktorých stálo vydávanie tisícov zakázaných publikácií. Medzi týmito osobnosťami mal významné postavenie vydavateľ samizdatovej literatúry z Dubnice, Ivan Polanský.

***

Katolícka cirkev mala na Slovensku tradične silné postavenie, preto ju komunistický režim považoval za svojho najväčšieho nepriateľa a sústavne ju prenasledoval. Vo svojej normalizačnej fáze vyhlásil náboženstvo za prežitok. Štátom riadená snaha o ateizáciu spoločnosti vyvolala protireakciu veriacich a v priebehu 70. a najmä 80. rokov sa dobudovali štruktúry tajnej cirkvi, najsilnejšej skupiny slovenského disentu v období normalizácie. Napriek perzekúciám a všemožným „preventívno-rozkladným“ opatreniam Štátnej bezpečnosti režim nedokázal činnosť tajnej cirkvi obmedziť, nieto ešte zlikvidovať. Jej silu najlepšie dokumentovali masové púte druhej polovice 80. rokov, ktoré navštevovali desaťtisíce veriacich na pútnických miestach v Šaštíne, Levoči, Nitre, Starých Horách, Lutine, či v roku 1985 na moravskom Velehrade. Podľa odhadov historičky Beaty Katrebovej-Blebovej v roku 1988 navštívilo púte približne 600 000 veriacich, prevažne mladých ľudí. Komunistická strana na Slovensku mala v tom čase 450 000 členov.

Jednu z kľúčových aktivít tajnej cirkvi tvorilo vydávanie samizdatovej literatúry, ktorá pre veriacich predstavovala jedinou alternatívu k oficiálnym médiám. Vydavatelia a distribútori náboženských samizdatov mali osobitné postavenie v štruktúre tajnej cirkvi. Prvé samizdaty na Slovensku začali vznikať už v 50. rokoch, vrchol ich tvorba však dosiahla v období normalizácie.

Výroba bola technicky náročná, v 70. rokoch sa vyrábali prostredníctvom písacích strojov a jednoduchých tlačiarenských valčekov, neskôr sa používala rozmnožovacia technika v podnikoch a cyklostyly. Fungovanie kresťanských samizdatov na Slovensku po rokoch zhrnul jeden z popredných vydavateľov Jozef Oprala slovami: „Rozprávka,

ktorú si nikto nevymyslel, stala sa svedkom sily a odvahy kresťanských duší. Držala nás duchovne vtedy, keď ducha zotročoval nátlak ateizmu, keď sa osobnosť človeka lámala na kolese morálnej deformácie. Každý list sprevádzali modlitby a bol ohmataný pracovnými rukami, lebo všetko sa robilo ručne. Vydanie 1500-stranového Biblického slovníka v tisíckusovom náklade nepotrebuje komentár.

Slovenský katolícky samizdat je obdivuhodným kultúrnym, náboženským a hlboko humán-

PETER JAŠEK

Ivan Polanský

Príbeh aktivistu tajnej cirkvi, vlastenca a vydavateľa samizdatovej literatúry

nym javom toho, čo je ukryté v slovenskej duši na obdiv celého sveta.“

Za týmto zázrakom stála tvrdá práca, nezdolná odvaha a neúprosne odriekanie niekoľkých odvážnych vydavateľov a distribútorov, ktorí napriek skrytému či otvorenému prenasledovaniu režimom neobjavne produkovali samizdaty a šírili ich medzi ľuďmi. V 80. rokoch medzi vydavateľmi vynikal Ivan Polanský. Nikdy sa netajil svojim kresťanským presvedčením a nebal sa svoju vieru praktizovať. Na pracovisku obhajoval náboženské slobody a proti režimu vystupoval aj tým, že sa s rodinou nezúčastňoval povinných volieb. Naopak, aktívne sa zúčastňoval na náboženskom živote: pravidelne navštevoval sväté omše, duchovné cvičenia a chodil na púte do širokého okolia. Pri návrate z duchovného cvičenia z Poľska v 70. rokoch mu počas hraničnej kontroly zhabali desiatky náboženských kníh a brožúr. V tom období sa aktívne zapojil do štruktúr tajnej cirkvi. Starostlivo ukrývané stretnutia jej aktivistov sa neraz konali na jeho chate vo Valašskej Belej, či priamo v jeho byte. Pravidelne počúval a nahrával slovenské vysielanie Vatikánskeho rozhlasu, a z prepisov relácií vznikali jeho prvé samizdaty.

Podľa zistení českého historika Petra Blažeka, Polanský počas normalizácie vydával a tlačil periodiká Zborník vysielaní Vatikánskeho rozhlasu (1970 – 1975), Náboženstvo a súčasnosť (1982 – 1989, spolu 36 čísel), Serafínsky svet (1982 – 1989, spolu 22 čísel), Pokoj a dobro (1983 – 1985, spolu 5 čísel), Historický zápisník (1986 – 1987, spolu 2 čísla) a Výber (1984 – 1987, spolu 26 čísel). Čo si iste zaslúži pozornosť, a vzhľadom na vtedajšiu dobu aj mimoriadne uz-

nanie a obdiv, je skutočnosť, že jednotlivé samizdaty vydával v náklade asi 500 kusov, čím sa zaradil medzi najväčších vydavateľov na Slovensku. Dnes už je sotva uveriteľné, že väčšinu finančných nákladov hradil z vlastných peňazí a produkcii samizdatov sa venoval vo voľnom čase.

K podrobnému rozpracovaniu Polanského pristúpila Štátna bezpečnosť v júli 1986. Je takmer isté, že za tým stálo vydanie dvoch čísel samizdatu Historický zápisník, venovaných Jozefovi

náboženské piesne či nahrávky zo súdnych procesov s prenasledovanými kresťanmi.

Medzi zabavenými materiálmi našli príslušníci ŠtB aj samizdaty Historický zápisník. Dve čísla mali názov Dr. Jozef Tiso, prvá hlava po Svätoplukovi v našich dejinách a Za Boha život, za národ slobodu! Pripravené bolo aj tretie číslo venované Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, ktorého vydanie však kvôli zatknutiu a procesu nebolo distribuované. V období, kedy vo verejnom a odbornom

nemôžu.“ Postoj Polanského, súžovaného zhoršujúcim sa zdravotným stavom, treba morálne vysoko oceniť, pretože ním sťažil vyšetrovanie a pomohol ochrániť ľudí, ktorí mu pri výrobe a distribúcii samizdatov pomáhali.

Pri procese zohrali dôležitú úlohu odborné posudky, ktoré mali preukázať „protišťatny“ charakter materiálov zhabaných počas domovej prehliadky. V prípade posúdenia Historických zápisníkov vypracoval posudok vedecký pracovník Ústavu vedeckého ateizmu Slovenskej

Tisovi a Andrejovi Hlinkovi. Štátna bezpečnosť sa o ich existencii dozvedela najneskôr z anonymného udania podpísaného „Poctivý občan z Dubnice“, ktorý na Okresné oddelenie Verejnej bezpečnosti v Dubnici nad Váhom poslal žiadosť vyšetriť aktivity Polanského, ktorý mal medzi ľuďmi v Dubnici rozdávať „kadejaké listiny, v ktorých veľmo vychvaľuje režim za Slovenského štátu a jeho fašistických pohlavárov. Tento človek má doma taký stroj, na ktorom tlačí rôzne listiny, kde vyzdvihuje fašistu Tisa a jeho kamarátov.“

Štátna bezpečnosť Polanského obklopila sieťou tajných spolupracovníkov, odpočúvala jeho byt a chatu, preverovala korešpondenciu, „posvietila si“ na celú Polanského rodinu a monitorovala jeho kontakty na „reakčných duchovných“ a ďalších aktivistov tajnej cirkvi.

V novembri 1987 operatívni pracovníci ŠtB zistili, že v Polanského byte sa nachádza rozmnožovací stroj a veľké množstvo samizdatovej literatúry pripravenej na distribúciu.

Na základe tejto informácie sa rozhodli zasiahnuť a 5. novembra 1987 prišli na piatich osobných autách Polanského zatknúť. Nasledovala domová prehliadka bytu a chaty vo Valašskej Belej, pri ktorej zhabali ako dôkazový materiál cyklostyl, tlačiarenské blany a tisíce strán samizdatov.

O tom, koľko materiálov ŠtB počas domovej prehliadky Polanskému zaistila, svedčí skutočnosť, že na ich odvoz potrebovali celú dodávku. Popri samizdatoch zobrali aj magnetofónové kazety s nahratým vysielaním zahraničných rozhlasových staníc a našli aj materiály o protináboženskej podstate marxizmu a komunistického režimu, výzvy nezúčastniť sa volieb, audiozáznamy z púti,

diskurze bola prípustná iba marxistická interpretácia moderných slovenských dejín, prekrúcajúca fakty a súvislosti života týchto dvoch osobností ľudovej strany, označujúc ich za klérofašistov, vyvolali Polanského texty okamžité obvinenie z propagácie fašizmu.

V skutočnosti Polanského samizdaty prinášali interpretačné rámce a hodnotiace stanoviská, ktoré vtedajšia oficiálna marxistická historiografia zamlčovala a dobová cenzúra o nich nemožnila ani diskutovať, nieto ešte publikovať.

Ako ukázal Polanského príklad, čo i len trochu iné postoje boli kriminalizované. Normalizačný režim preniesol problém, ktorému by sa mala venovať historiografia ako veda, do trestnoprávnej roviny, a na jeho základe vykonštruoval veľký politický proces. Polanský sa správne bránil tým, že Historické zápisníky vnímal v rámci hľadania historickej pravdy a oboznamovania s dejinami, ako i v rámci určitej otvorenosti a demokratizácie podľa vzoru Sovietskeho zväzu. Tým demaskoval totalitnú podstatu normalizačného režimu, ktorý z ideologických dôvodov nemožol pripustiť otvorenú diskusiu o osobnostiach ako Andrej Hlinka alebo Jozef Tiso.

Na margo motivácie pripraviť samizdaty vyšetrovateľom uviedol, že považuje „za správne oboznamovať mladú generáciu s pomermi, ktoré boli za Slovenského štátu nielen jednostranne, ale z viacerých pohľadov, aby sa mohla hľadať historická pravda.“

Počas vyšetrovania zaujal Polanský obetavý a obdivuhodný postoj, keďže odmietol hovoriť o ľuďoch, ktorým samizdaty distribuoval. Jeho odpoveď bola stereotypná: „Nemienim o tom vypovedať, pretože tým by som postihol ľudí, ktorí za nič

akadémie vied Ondrej Dányi, smutne známy ako popredný ideológ normalizačného režimu na poli boja proti náboženstvu a veriacim. Posudok sa niesol v duchu súdovej Dányiho publicistickej činnosti a charakter Historického zápisníka hodnotil ako „jednoznačne zameraný proti komunistom a príslušníkom iných nekresťanských vyznaní a ateistom.“ V priebehu februára 1988 vyšetrovatelia prekvalifikovali Polanského konanie na trestný čin podľa § 98 – podvracanie republiky. Ako možné vysvetlenie zmeny paragrafu sa ponúka téza, že za podvracanie republiky mohol sudca vymerať vyšší trest. Ďalšou možnosťou je obava vyšetrovateľov, či by obžaloba obstála, keď bolo zjavné, že proces budú sledovať spravodajcovia zahraničných rozhlasových staníc. Možno je tiež, že po vyhodnotení všetkých samizdatových článkov sa vyšetrovateľovi javila priechodnejšia možnosť postaviť obžalobu na základe článkov poukazujúcich na protirežimné útoky a využiť Historické zápisníky ako príťažujúcu okolnosť.

Vyšetrovanie bolo skončené v marci 1988 a v apríli toho istého roku podal krajský prokurátor v Banskej Bystrici na Polanského žalobu za spáchanie trestného činu podvracania republiky. Toho sa mal dopustiť rozmnožením samizdatových časopisov, v ktorých mal podľa obžaloby používať informácie zo zahraničných rozhlasových staníc, vyzývať k likvidácii KSČ, jednotnej ČSSR, spojeneckých a priateľských vzťahov so ZSSR a ostatnými socialistickými krajinami, k porušovaniu socialistického právneho poriadku, znevažovať a znížovať vzdelanie, výchovu a vyučovanie v duchu vedeckého svetonázoru marxizmu-leninizmu, autoritu bez-

pečnostných orgánov, prezidenta republiky a ďalších čelných predstaviteľov republiky, propagovať klérofašistické hnutie Slovenského štátu a jeho predstaviteľov a odstraňovať skupinu občanov od aktívnej účasti na plnení úloh socialistickej spoločnosti.

Proces s Ivanom Polanským prebehol v dňoch 13. – 17. júna 1988 pred senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici. Príslušníci Oddelenia ŠtB Považská Bystrica realizovali v dňoch predchádzajúcich súdneho pojednávaniu niekoľko preventívno-bezpečnostných opatrení a Polanského kolegovia v ZŤS Dubnica si počas dní súdu nemohli v práci čerpať dovolenku. Súdna sieň bola napriek tomu plná, pričom sa pojednávajú zúčastnili aj niekoľkí slovenskí disidenti ako Ján Čarnogurský a Hana Ponická, zástupcovia zahraničných zástupiteľstiev a približne 40 aktivis-

tov tajnej cirkvi. Sudca uznal Polanského vinným z trestného činu podvracania republiky.

Trest bol vzhľadom nato, že v Československu prebiehal proces prestavby, bolo už po Sviečkovej manifestácii a Polanského zdravotný stav bol zhoršený, mimoriadne tvrdý – 4 roky väzenia nepodmienečne.

Proces s Ivanom Polanským vyvolal okamžitú reakciu predstaviteľov slovenského a českého disentu a rozbehlo sa viacero akcií na jeho podporu. Na Slovensku možno za najvýznamnejšie považovať rozsiahle podpisové akcie za jeho prepustenie. Ešte pred konaním súdu prebehli dve petície, doručené sudcovi v deň vynesenia rozsudku. Každá z nich mala približne 350 podpisov. Odosielateľom prvej bol tajný spravodajca Antona Hlinku v Mníchove, Anton Selecký (neskôr v roku 1989 súdený v rámci procesu s bratislavskou

päťkou), ktorý podpisy sám zbieral.

Pri druhej petícii bol ako odosielateľ vedený Michal Janech z Novej Dubnice.

Po vynesení rozsudku zorganizovali aktivisti tajnej cirkvi veľkú podpisovú akciu za prepustenie Polanského, pod ktorú získali takmer 4000 podpisov. Petície boli zaslané na vedomie kardinálovi Tomáškovi a arcibiskupovi Jánovi Sokolovi, ktorých prosili, aby sa zasadili o Polanského prepustenie. Kópiu petície poslali prezidentovi Gustávovi Husákovi.

V prospech Polanského poslali podporné listy aj disidenti ako napr. Hana Ponická. Petície podporili aj prejavy solidarity veriacich na masových púťach v priebehu roku 1988, kedy sa prítomní najmä počas večerných programov často modlili za Polanského ako väzňa režimu. Azda najvýznamnejšia takáto akcia prebehla na veľkej púti v Nitre

v auguste 1988, ktorej sa zúčastnilo približne 150 000 pútnikov a znamenala vyvrcholenie púti mariánskeho roku.

Veľký význam mali prejavy solidarity z prostredia českého občianskeho disentu, o to viac, keď režim hral v prípade Polanského s kartou „podpory a propagácie fašizmu“. Podporu v tomto prostredí sprostredkoval Ján Čarnogurský. Vďaka nemu začal pražský Výbor na obranu nespravodlivo stíhaných mo-nitorovať priebeh vyšetrovania a procesu, považujúc prípad Polanského za najzávažnejší útok proti nezávislým náboženským a občianskym aktivitám za posledné roky. Polanského sa zastala aj Charta 77, ktorá vo svojom proteste označila rozsudok ako recidívu stalinskej justície.

Môžeme odcitovať dobové stanovisko Charty, ktorého odkaz nestráca aktuálnu dimenziu ani v dnešnej dobe: „Motivován osobně mravním principem jednal i Ivan Polanský, a tím, že se snažil oživovat svobodný pohyb myšlenek, názorů a informací, tedy rozvíjet proces, který je pro nás v obecném pohledu tou nejspolehlivější zárukou a perspektivou, konal činnost společensky vysoce prospěšnou. S jeho názory a stanovisky může zajisté kdokoliv souhlasit i nesouhlasit, avšak vždy zde musí platit zásada civilizovaného státu, kterou formuloval jeden z tvůrců francouzského osvícenství: třebaže rozhodně nesouhlasím s vašim názorem, svůj život bych položil za vaše právo jej vyslovit.“

Prípad Polanského sa dostal aj na Západ a osobitnú pozornosť mu venovali zahraničné rozhlasové stanice Hlas Ameriky a Rádio Slobodná Európa, ktoré o ňom referovali najmä prostredníctvom Antona Hlinku.

Vrcholom kampane za prepustenie Ivana Polanského bolo založenie Výboru solidarity s Ivanom Polanským 12. októbra 1988. Približne 90 vydavateľov samizdatovej literatúry z celého vtedajšieho Československa vydalo vyhlásenie, podľa ktorého vydávanie nezávislej publicistiky a rozširovanie literatúry bolo deklarované ako integrálna súčasť práva na slobodu prejavu.

Polanský zostal vo väzení do decembra 1988, kedy bol podmienčne prepustený v dôsledku amnestie prezidenta Husáka. Vďaka nej bol jeho trest skrátený o polovicu, čím mu „zostali“ dva roky.

Po prepustení sa márne pokúšal zamestnať, a v dôsledku podlomeného zdravia odišiel na invalidný dôchodok. Kauza Ivana Polanského sa definitívne uzavrela v novembri 1989. V dôsledku postupného pádu komunistického režimu prezident Husák vydal rozsiahlu amnestiu, na základe ktorej bol Polanskému odpustený podmienčný trest. Súdnej rehabilitácie sa dočkal v roku 1990.

Po páde komunistického režimu sa Polanský zapojil do procesu spoločenskej transfor-

mácie a budovania demokracie ako poslanec Federálneho zhromaždenia, najskôr za Kresťanskodemokratické hnutie, po rozdelení strany za Slovenské kresťanskodemokratické hnutie. Z tejto pozície sa aktívne angažoval v procese zavŕšenia národnej emancipácie Slovákov v demokratickom a samostatnom štáte. Jeho sen sa vznikom Slovenskej republiky v roku 1993 naplnil. Namiesto ocenenia a vďaka spoločnosti za prežité príkoria a obeť sa však dočkal skôr zabudnutia. Pre režim po roku 1989 je hanbou, že jeden z najvýznamnejších slovenských vydavateľov samizdatovej literatúry v 80. rokoch a politický väzeň zomrel na prahu zabudnutia a v hmotnej núdzi s minimálnym dôchodkom napriek tomu, že celý svoj život (vrátane nemalých materiálnych prostriedkov) venoval boju proti československému komunistickému režimu. Jeho úsilie však nebolo márne, hoci víťazstvo slobody v roku 1989 a vznik samostatného Slovenska v roku 1993 boli preňho azda jedinou satisfakciou, ktorej sa dožil. Jeho životný príbeh si zaslúži najvyššie morálne a spoločenské ocenenie za odvahu a obetavosť, s akou neváhal produkovať a šíriť samizdatovú literatúru, ako aj za osobnú statočnosť, s ktorou čelil perzekúciám normalizačného režimu, čím v konečnom dôsledku prispel k jeho pádu v roku 1989.

ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMENŇOV A LITERATÚRY

Archív Ústavu pamäti národa, fond Krajská správa Zboru národnej bezpečnosti Správa Štátnej bezpečnosti Banská Bystrica, Vyšetrovacie spisy, archívne číslo V-5395;

BLAŽEK, P.: Výbor na obranu Ivana Polanského. Limity spolupráce českého a slovenského opozičného hnutí. In: KMEŤ, N. – MARUŠIAK, J. (zost.): Slovensko a režim normalizácie. Prešov 2003, s. 206 – 221;

BLAŽEK, P.: Kauza Ivana Polanského: sjednocení vydavatelů samizdatu v Československu. In: Život je jinde...? Česká literatura, kultura a společnost v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století. Praha 2002, s. 129 – 142;

FIAMOVÁ, M. – SPEVÁKOVÁ, J. (zost.): Sila svedectva. The Power of Witnessing. Bratislava 2012, s. 218 – 223;

KATREBOVÁ-BLEHOVÁ, B.: The Opposition Movement in Slovakia in the Period of Normalization [Opozičné hnutie na Slovensku v období normalizácie] In: Remembrance and Solidarity. Studies in 20th Century European History [Pamäť a Solidarita. Štúdie o európskych dejinách 20. storočia], č. 3, 2014, s. 41 – 62;

LETZ, R.: Prenasledovanie kresťanov na Slovensku v rokoch 1948 – 1989. In: SMOLÍKOVÁ, G. – SMOLÍK, P. – MIKLOŠKO, F. (zost.): Zločiny komunizmu na Slovensku 1948:1989. 1. diel. Prešov 2003, s. 67 – 335;

ČARNOGURSKÝ, J.: Vázni ich za vieru. Bratislava 1990;

LESŇÁK, R.: Listy z podzemia. Kresťanské samizdaty 1945 – 1989. Bratislava 1998;

ŠIMULČÍK, J.: Zápas o nádej. Z kroniky tajných kňazov 1969 – 1989. Bratislava 1998.

SLAVOMÍR JANČOK

Návšteva

I.

Vzkriesený Pánom vyšiel z jaskyne
umŕtveného jazyka a srdca.
Uhorský Slovák, vrah v poslednej hodine.

City sa dajú vzbudiť postupne,
a toto mesto bolo mnohoznačné.
Tak Vojtech Lazar zložil svoje výkupné.

Tu tragédia protikladov začne.
Potomok slávnych rodov slovenských,
a otec kantor, duša nábožná.

Posolstvo núdze, výber krokov malých,
a burič pansláv v milosti ho poznal.
A svedčil o ňom pravdivo a dobre.

Či možno stavať v revolučnej dobe.
Roľnícku masu, mestských robotníkov,
do rojníc pod znamením kríža ?

Keby len kríža. Dvojkríž ovenčený
korunou Krista, veští utrpenie,
nechať mal Lazar zašantročený

talent svoj, lásku, vnútro premenené.
Tak chceli po ňom, núkali mu mešce,
a predsa umrel v darovaných kapcoch.

Manžel môj trpí, píše žena žene,
prosila som, ach ako ponížene,
a predsa sa to neodbytné ženie.

Ruženec je mu nádejou a silou,
keď povrazom vrah predbehnúť chce Boha.
Aspoň raz ešte s ženou vernou milou,

duša bez detí potešiť sa mohla.
Prišla a v očiach srdce lásky svieta.
Váhavo - azda - ku nemu sa pohla.

Sami sú tu. Boh nepožehnal deti.
Boh nepožehnal ? Ľudia nedopriali.
Veď plodné roky trávil v žalári.

Pod okom rubín slz a krvi žiari,
ktorý jej s podobizňou jeho ukradli.
Obaja v ten deň, ešte väčšmi starí

Božena, Češka. Žena Slováka.
Vojtech, náš Lazar, Slovák českej ženy.
predsa ich Čechoslovák nemáťal.

Tak predsa prišla, nádej okamihu,
hoc sedí nemohúco sivý profesor.
Vidí si ženu, žena vidí muža.

II.

« Ach predsa si mi celý život múza,
predsa si denný chlieb a rozhovor,
teraz sa moje cesty isto zúžia.

Naposledy Ťa ku mne pustili.
Hoci sa lúčim, z postele ma súdia,
v programe starých svojich násilí.

Neboj sa, láska, ešte stretneme sa,
dušu nezmárnia, hoc sa snažili.
Štrnásty august, dnes mi srdce plesá

Hoc krv mi ťažko ide cez žily.
Božena moja, dôkaz lásky mojej,
čaká nás, kde sme ešte nežili.»

III.

«Manžel môj, tu sú krížne cesty,
a moja vedie naspäť do Viedne.
Keď budeš tam, kde nieto žiadnej lesti,

viem, Tvoja láska nikdy nezvädne.
Nechám i ja tu, všetko zemské puto,
i zlato, rubín, srdce bezodné.

Hoci je mi to všetko strašne ľúto.
A dala by som aj to posledné
aby ťa náš Boh neskúšal tak kruto

Odzajtra ticho bude znieť mi posvätné.
Viac ako keď si ticho sedel v práci,
viac ako v našej tichej modlitbe.

Viac ako v rozjímaní krvi Kristovej.
Budem sa odteraz ja sama modliť,
za teba a za celý národ,

do ktorého ma láska k Tebe vrhla.
Keby mi šperky nezobrali oni,
sama by som ich všetky rada strhla.

Až na ten jeden, s Tvojou podobizňou,
na ktorej hrá ten jemný tichý úsmev.
Nepôjdem viacej Tvojou dedovizňou.

A predsa budem stále myslieť na ňu,
na Tvojou snahou roľu pooranú.
Hoci z nej dnes len slzy ťažké kanú.

Povedz mi ešte, ako sa ta chystáš.
Jak zrná ružencové duševný zrak čistia.
Či duša v búrke vidí čisto prístav ?»

IV.

«Splnil som v úcte pred mocou,
- bez Boha by ju nemali -
všetko čo mohlo zachrániť mi telo,

no život duše keď ma žiadali.
Odoprel som, bo duša nepatrí mi.
Preto aj zrak sa nekalí.

Som tu, kde mám byť,
ruženec v hrsti, povinnosť si plním,
hoci sa bojím o Tvoj dobrobyt.

Počúval som ich, nie vždy rozumel,
a nechcel som sa preto namáhať.
Výrok som dávno v očiach uvidel,

zbytočne je tu čosi hovoriť.
Preto sa chystám, čistím dušu.
Nič nie je viac dnes ako duša čistá.

Zbytočne je im telo pokoriť,
do neba tieto psy sa nedokúšu.
Ba brehot ich mi bránu otvorí.

Ani to neviem, láska moja istá.
či národ môj raz k menu sa mi prizná.
No zemská česť, tá veru nemá význam.

Vraciam sa zrakom, kochám siluetou.
Beňadik, Dóm, kostoly jezuitov.
Pôjdem ta s dušou krvou obmytou.

Nie. Nie je tá krv, nie je taká istá.
No verím. Krista vždy som vyznal.
A pevne verím v spásnu lásku Krista.

Ja pevne verím, tá výkupná cena,
ku ktorej pridáme náš drobný peniaz.
Je záruka. Je zmluva spečatená.

Kresby: Andrej Mišanek

V televízii i rozhlase od zvolenia V. Miku za gen. riaditeľa sa programové otázky neriešili, ale ešte prehĺbili. Je známe, že slovenčina hlásateľov, moderátorov, ale aj politikov a účinkujúcich je často pod úroveň, čo sa prenáša aj do verejného života. Mnohí používajú cudzie a slangové výrazy.

Výstižne to napísal Jozef Banáš v svojom komentári: Namiesto "Domu detí" postavíme "Kidhouse", prvá slovenská krčma v Bratislave sa volá "First Slovak Pub", už nemáme úroveň, ale level, prekvapenie nevyjadrujeme napríklad fiha, ale čudným

všetky spomienkové akcie občanov, napr. na Andreja Hlinku 16. 8. 2016, sv. Cyrila a Metoda, L. Štúra a ďalšie. Nechápem, ako RTVS mohla objednať a odvyselať 25. 10. 2015 dehonestujúci film o Štúrovi „True Štur“ na dvojbodkovej televíznej stanici „:1“.

V rozhlase stále vysielajú hlúpu reláciu „Čo sa stalo s Robom Rothom“. Programy Havrana mi pripomínajú arogantného Hriba a Markoviča. Bývalé nomenklatúrne komunisticke kádre, hrájúce sa na demokratov, neustále vymývajú mozgy občanom údajmi, ktoré dehonestujú slovenskú históriu.

Matka Terézia a slovenský biskup Hnilica

(Pokračovanie z 3. strany)

Moje sestry spolu so mnou Vám zo srdca ďakujeme za Váš otcovský odkaz oznámený prostredníctvom kardinála Cicognaniho. Vaša láskavosť nám umožňuje, aby sme sa stali veľkodušnejšími a slúžili našim chudobným ešte s väčšou láskou.

Svätý Otče, chceta by som Vám oznámiť, že je mojou veľkou túžbou dať našu kongregáciu k Vašej dispozícii, aby ste ju použili podľa Vášho želania, hlavne medzi chudobnými Vašej diecézy.

Počas môjho krátkeho pobytu v Ríme, kde ma sprevádzal biskup Pavol Hnilica, mala som príležitosť navštíviť niektoré miesta, kde sme videli veľa chudobných. Pri pohľade na ich biedu a utrpenie horela som túžbou dať im moje sestry, aby im mohli s láskou slúžiť. S biskupom Hnilicom som navštívila aj kardinála Dell'Acquu, ktorý nás veľmi úctivo prijal a s požehnaním schválil našu prácu medzi chudobnými ľuďmi v Ríme. Kardinál i biskup Hnilica ma povzbudzovali, aby som zaviedla do Večného mesta náš spôsob charitatívnej pomoci chudobným. Keď starostlivo uvažujeme nad projektom zriaďovania našej rehole v Ríme, prosím Vašu Svätosť, aby ho požehnala a modlila sa, aby tento nový krok bol vyplnením Božej vôle. Ďalej Vás prosíme o modlitby, aby sme v tomto veľkom meste mohli žiť ako skutočné misionárky Božej lásky pre chudobných, s chudobnými a ako chudobní. Cieľom nášho príchodu do Ríma je služba najchudobnejším z chudobných a tak vydávať svedectvo, že Kristus ich miluje. Okrem toho naša práca v Ríme ukáže vládnym kruhom v Indii, že naša činnosť v Indii a inde nemá za cieľ priame pokresťančovanie inovercov, ale chce priviesť ľudí, hlavne ubiedených, bližšie k Bohu skutkami milosrdenstva.

Moje sestry spolu so mnou Vám ešte raz ďakujú za všetku starostlivosť a lásku,

ktorú preukazujete našej kongregácii a našim chudobným.

Vaše oddané dieťa v Kristu
Matka Terézia M C

Matka Terézia aj dnes hovorí, že na privedení jej kongregácie do Ríma má popri Svätom Otcovi najväčšiu zásluhu biskup Hnilica. On ju nielen pozval, ale ju aj všestranne podporoval. Pri každej ceste do Ríma ohlasovala svoj príchod jemu, on ju čakával na letisku, sprevádzal po Ríme, zariaďoval stretnutia, ba vykonal jej aj audienciu u Svätého Otca. Kým tu nemali vlastný kláštor, Matka Terézia bývala u misionárov františkánov na Via Giusti 12, ale pošta a iné zásielky jej chodievali do biskupovej rezidencie na Via Monte Santo 14.

Biskup Pavol si dobre pamätá deň, keď Matka Terézia a päť sestier jej kongregácie prišli do Ríma, aby sa tu natrvalo usadili. Bolo to v stredu 22. augusta 1968, deň po sovietskej okupácii Slovenska a českých krajín. Pavol a jeho spolupracovníci išli pre ne na letisko s tromi autami a previezli ich do Torfiscale, Via Amadeo Crivellucci 3. Tam im odslúžili aj prvú svätú omšu na rímskej pôde, v starej, dosť zanedbanej kaplnke. Bolo to na sviatok Korunovania Panny Márie. Biskup Pavol im povedal krátku kázeň, ktorú koncelebrant páter Švec prekladal do angličtiny. Pripomenul im, ako to Boh v svojej prozreteľnosti zariadil, že začínajú svoju činnosť v Ríme práva na sviatok Teja, ktorú majú za svoju osobitnú patrónku.

Do ich skromného kláštora Pavol často chodieval, slúžieval im tam svätú omšu a podľa potreby pomáhal. Tu oslávil aj svoje 50. narodeniny 30. marca 1971. O tejto udalosti hovorí: „Medzi nimi som sa cítil najlepšie. Tam som bol ako doma. Bolo to jednoduché, bez komplimentov, bez osláv, ale o to srdečnejšie.“

Pripravil
FRANTIŠEK VNUK

Niekoľko slov o RTVS

zvolaním wow, nie sme vyrovnaní, ale kúlovi, nemáme prínosy, ale benefity, namiesto úveru je kredit, nekontrolujeme, ale čekujeme, nákupné strediská nahradili šopingcentrá, nechali sme si vziať Karkulky, Lomidrevov, Valibukov, Šípkové Ruženky, Jankov Hraškov a nahradili sme ich Mekgajvermi, Barbinami, Šrekmi, Alfami, zákony v Národnej rade Slovenskej republiky (sic) už netvoríme, ale kreujeme, namiesto súhrnu správ máme hedlájny, gazdovský dvor sme nahradili farmou a z neznámych dôvodov sme sa zbavili slovenského roľníka a na miesto neho inštalovali farmára. Pokiaľ žije jazyk, žije aj národ, ak jazyk umrie, umiera aj národ a s ním aj jeho duch. Človek bez koreňov má viacero výhod – nemá sebavedomie, hrdosť, je manipulovateľný, ovládateľný, nerepce, poslúcha, drží hubu a krok, a "maká".

Zvýšilo sa počesťovanie divákov a poslucháčov. V hlavnom vysielacom čase, najmä v sobotu a nedeľu, dvojbodková televízia dáva buď české filmy (dokonca v koprodukcii s RTVS), alebo zahraničné filmy dabované v češtine. V rozhlase i televízii sa dáva neúmerň priestor českej kultúre, politike a udalostiam, ako by nás nezaujímali aj iné štáty a národy. Takmer pravidelne v relácii „Z prvej ruky“ sa vyjadruje aj český komentátor. Hrozné je, keď počas vianočných sviatkov, Silvestra a pod. sa dávajú otrepané české rozprávky a filmy. RTVS nepovažuje za potrebné venovať patričnú pozornosť významným osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o povznesenie slovenského národa. Ignorujú

O tom, že RTVS nie je slovenská verejnoprávna svedčí aj jej dvojbodkové logo. Ako potom môžeme žiadať od divákov, poslucháčov, aby hovorili pekne po slovensky a nadobudli i slušné národné povedomie?

Ako sa mohlo stať, že verejnoprávna televízia v nedeľu 28. 8. 2016 v spravodajstve RTVS odvysielala propagandistickú reportáž z fňgovanej svadby homosexuálov na Slovensku. Celá reportáž sa niesla v duchu, aby politici uzákonnili homosexuálne manželstvá, čo je v rozpore so zá-konom. Úroveň šírenia kultúry je poľutovaniahodná. Programy, napr. „Nikto nie je dokonalý“, urážajú a nemajú nič spoločné s kultúrou.

V komentovaní svetových udalostí chýba objektivita a vyváženosť. Pre RTVS existujú len „politológovia“ (napr. Nagy, Nič a pod.), ktorí zásadne kritizujú len Rusko, Putina a dokonca i pred-sedu vlády R. Fica. V kauze Matovič a spol. proti ministrom Kaliňákovi mám dojem, že to organizuje RTVS.

Za toto všetko je zodpovedné vedenie RTVS na čele s gen. riaditeľom V. Mikom, ktorý podporuje zodpovedných pracovníkov za program. Protesty občanov aj na Radu pre vysielanie a retransmisiiu sú negované a politici mlčia. Občan je dôležitý len keď sú parlamentné voľby. Som presvedčený, že zmenu neurobí len zvýšenie koncesionárskych poplatkov, ale nápravu môže urobiť iba nové vedenie RTVS a odvolanie pracovníkov, ktorí neplnia svoju úlohu vyplývajúcu zo zákona.

STANISLAV MÁJEK

Z našich dejín

(Pokračovanie z 1. strany)

K tejto vražde, ktorá Jánovi Zápoľskému pomohla ku zvoleniu za kráľa, dnes sú už známe doteraz utajované dokumenty.

Prečo? Nuž pre maďarskú šľachtu Zápoľsa sa stal odbojníkom proti cisárovi vo Viedni, ktorého po ňom väčšina uhorskej šľachty zvolila za svojho legitímneho kráľa.

Nakoniec Zápoľský bol vyhlásený za zradcu kráľovstva, lebo neprišiel bojovať proti nepriateľovi na území Uhorska. Zaväzoval ho k tomu zákon. A tak sa začalo drancovanie nášho Slovenska v skoro 150-ročnej stavovskej vojne. Juh a stred Uhorska mali v moci Turci, a preto sa vojny viedli na území Slovenska. Turci podporovali Sedmohradu v protiviedenskej politike. Nielen to, ale Ján Komenský, ktorý neskôr prišiel učiť na lýceum do Blatného Potoka, povzbudzoval šľachtu „proroctvami“ svojho kmotra Drábika z okolia Púchova, že „An-

tikrist“ vo Viedni bude čoskoro porazený. A Rákociovci tomu podľahli.

Turkom sa otvorila cesta na Budín ako centrum kráľovstva. Kráľovná Mária s dvorom z Budína ušla do Bratislavy. Židia v Bratislave dostali z Turkov ako aj zo žoldneirov strach, a preto utekali do Rakúska. Kráľovná nariadila ich domy skonfiškovať pre svojich ľudí a ostatných Židov prinútila, aby svoje domy predali a odišli na vidiek. To isté urobili mestá: Pezinok, Svätý Jur a Modra. Všetci nedôverovali Židom ako cudziemu etniku. Turci postúpili do srdca Uhorska a v Budíne si zriadili pašalík. Panonhalmu dvakrát v tom storočí vypálili. Keď Turci zastavili boje, trocha sa národ i šľachta upokojili, najmä na východe Uhorska, kam Turci neprenikli do Zápoľského domény. Ten zvolal na jeseň (v októbri) snem do Tokaja, kde sa dal šľachtou vyhlásiť za kráľa. A najstarší živý biskup Podmanický z Nitry ho musel oficiálne korunovať.

(Dvaja arcibiskupi a päť biskupov zahynulo pri Moháči.) Ferdinand Habsburský ako manžel sestry Ludovíta si uplatňoval nárok na trón. Zvolal na 17. decembra 1526 do Bratislavy snem a šľachta ho zvolila za platného uhorského kráľa. Zase ten istý biskup Podmanický ho pomazal za kráľa. A tak medzi dvoma kráľmi začali vojny. Zápoľský sa dostal rýchlo až na západné Slovensko a vyraboval majetky biskupa Podmanického. Vojna trvala 10 rokov až do uzavretia mieru vo Veľkom Varadíne roku 1538 (10. februára). Zápoľského nazvali posmešne „slovenským kráľom („Tóth-király“) a jeho vojsko „slovenskými drábnami“.

Na záver môžeme skonštatovať, že dravosť uhorskej šľachty nemala hraníc. Išli za svojimi čiastkovými záujmami a honobením majetku „ad infinitum“ (bez konca). Sami si Uhorsko dopredu zničili a oslabili. To je tvrdá skutočnosť. Používali všetky nedovolené nástroje. Cieľ im posväcoval prostriedky!

ANTON SEMEŠ

- CHUDÁK! PREČO MUSÍ ŽOBRAŤ?
- LEBO TO BOL VĚDY SLUŠNÝ A ČESTNÝ ČLOVEK!

Jediným modelom pre úspešné zhodnotenie konkrétnej doby je pýtať sa, do akej miery sa v nej rozvíja a uskutocňuje autentický zmysel plnosti ľudskej existencie v súlade s osobitným charakterom i možnosťami danej doby.

(Romano Guardini)

Svojím prejavom pri preberaní Ceny Karola Veľkého (v bazilike sv. Petra 5. 5. 2016), ktorá sa udeľuje „za prácu v prospech jednoty Európy“, oslovil pápež František nielen popredných predstaviteľov Európskej únie a Európsku úniu ako takú, ale – viacplánovo – aj úvod Spoločenstva Pavla Straussa. Čím nás hlavne oslovil, o tom budú nasledujúce riadky.

1
Oslovil nás už samotným pojmom či priam heslom „transfúzia pamäti“:

„Spisovateľ Elie Wiesel, ktorý prešiel nacistickými koncentračnými tábormi, hovoril, že dnes je zásadné uskutočniť „transfúziu pamäti“. Musíme si „pamätať“, hľadiť na prítomnosť s trochu odstupom a načúvať hlasu našich predkov. Pamäť nám nielen nedovolí opakovať chyby z minulosti (porov. Evangelii gaudium, 108), ale umožní nám, aby sme znovu prijali za svoje skúsenosti, ktoré pomohli našim národom pozitívne prekonať krízy minulosti, s ktorými sa museli konfrontovať. Transfúzia pamäti nás oslobodzuje od dnes často príťažlivejšej tendencie náhlivo stavať na pohyblivých pieskoch bezprostredne viditeľných výsledkov, ktoré môžu poskytovať „ľahký, rýchly a prchavý zisk, ale nepredstavujú ľudské naplnenie“ (ibid., 224).“

Ved' v tom je pravý zmysel nášho Spolku: jednak udržiavať, uchovávať pamäť na odkaz Pavla Straussa, a jednak - čo je ešte naliehavšie - sústavou transfúziou tohto odkazu do vedomia národa urobiť ho zdravým, života a „plodivosti“, plodotvornosti schopným. To nám umožní „hľadiť na prítomnosť trochu z odstupom“ a „neopakovať chyby minulosti“, nestávať bezhlavo „na pohyblivých pieskoch bezprostredne viditeľných výsledkov“, ktoré síce môžu priniesť „ľahký, rýchly a prchavý politický zisk, ale nepredstavujú ľudské naplnenie“. Kvôli tomu je, ako zdôrazňuje pápež František, nevyhnutné „načúvať hlasu našich predkov“.

2

Tým, že Svätý Otec považoval za potrebné pripomenúť otcov zakladateľov Európy, nás znova podnietil uvedomiť si a plne doceniť, že medzi tých „otcov zakladateľov“ plným právom patrí aj Pavol Strauss.

Ved' to bol on, kto sa v svojej prvej povojnovej publikácii Všetko je rovnako blízke i ďaleké (Kaleidoskop z cesty po Švajčiarsku) roku 1947 (!!) hneď v úvode zamyslel nad hranicami, ktoré zatiaľ slúžia ako železné mreže, aké majú dravé zvery vo zverincoch, - ale keby odpadli tieto železné mreže a „skutočná sloboda sa rozložila medzi národmi“, „čaro a krása hranice a vyhranenie ich (národov – J. R.) druhov by nezmizli,

ale lev a baránok by chodili vedľa seba. A Pán Boh by nemusel hrať neustále prísneho krotiteľa“.

„Načo teda tie strašné ťažkosti, ktoré sa robia – nielen dnes, už dávno – v styku národov?“ – pýta sa r. 1947 Pavol Strauss, a naliehavo vyhlasuje: „Ako môžu byť hranice kľatbou, tak môžu byť i požehnaním“ – mysliac pritom adresne na Európu:

„Lebo Európa nie je za nami, lež pred nami. Európa nie je ani zeme-diel, skôr idea. Európa nedohrala svoju úlohu. Ešte ju má len začať hrať. To, čo bolo doteraz, bolo prvé dejstvo. Skončilo sa fiaskom, pretože zradila svoj základ, svoju kresťanskú

JULO RYBÁK

Transfúzia pamäti

Ako pozdrav k 80-tym narodeninám pápeža Františka

postať. Byť Európanom znamená priznať sa k určitej duchovnej rase. A kým sa neuskutoční to, že všetky európske národy neodložia hranice medzi sebou a spoločne začnú budovať novú európsku kultúru a mravnosť, dovtedy potrvajú konvulzie terajšej bezradnosti.“

Núka sa hneď otázka: ako rozumieť to Straussovo „prvé dejstvo Európy, ktoré sa skončilo fiaskom“? Vzťahovať ho na koniec 2. svetovej vojny, alebo na náš dnešok? Za to prvé hovorí, že európske národy skutočne odložili hranice medzi sebou (naozaj? všetky?...), ale pádnym argumentom za to druhé je fakt, že tieto národy zabudli „budovať novú európsku kultúru a mravnosť“, a hlavne že „zradili svoj základ, svoju kresťanskú postać“.

Keby nebolo tak, nemohol by sa pápež František dnes pýtať: „Čo sa s tebou stalo, humanistická Európa, nositeľka ľudských práv, demokracie a slobody? Čo sa s tebou stalo, Európa, vlast' básnikov, filozofov, umelcov, hudobníkov a literátov? Čo sa s tebou stalo, Európa, matka ľudí a národov, matka veľkých mužov a žien, ktorí dokázali hájiť dôstojnosť svojich bratov a položiť za nich život?“

A to hovorí pápež, ktorý tak vysoko vyzdvihol počín otcov zakladateľov európskeho projektu, zásluhou ktorých „Európa konečne znova našla samú seba a začala s budovaním nového domu“!

3

Kde sa stala chyba, že sa budova spoločného európskeho domu vystavala ináč, „než predvídal prenikavý plán ich otcov“? (František) – Započúvajte sa do slov „nášho“ otca-spoluzakladateľa v spomínanej knihe – o čase, keď sa kládli základy nového európskeho domu:

„Vždy, keď sa začína nové obdobie dejín, ľudia majú pocit, že dejiny sa skončili, dovŕšili. V istom zmysle majú pravdu.

Vždy, keď sa začína nové obdobie dejín, ľudstvo sa dáva do pohybu, smeruje do nových končín, do nových horizontov...“

Keď je niečo hotové, prichádza morálny „kocúr“. Nikdy sa nedá ľudskými schopnosťami vyplniť alebo stvárniť dielo doby tak, aby nezostali medzery, nevyužitie možnosti alebo nespoznané danosti. A tak

ľudstvo s veľmi zmiešanými citmi – pravdaže, zaslúženými – a so značne zlým svedomím odoberá sa od minulosti a nastupuje cestu do novej doby **za veľmi pochybných mravných auspícií**“ (záštit; podč. J. R.).

A sme pri koreni veci. Ak sú stavitelia „pochybných mravných auspícií“, dá rozum, že plánovaný projekt musí zahrnúť i staviteľov, ich vnútornú premenu, „kontinenty ľudského vnútra“ (Strauss).

„Kolumbus má pravdu: ak sa nepustíme na plavbu za novými svetadielmi ľudskej duše, opravdivosti a statočnosti, nedôjdem k rovnováhe potrebnej na zvládnutie rozostúpenej

dakedy i prudkého, a nie matematickú rovnicu, ktorá vždy vychádza.“ (Necítite v tom, dnešní Európania, pátos pápeža Františka?!)

„Pri spomínanej priamočiarosti a statočnosti je jedine správne a konzekventné, že prílišné rozumárstvo vedie často cez most výlučného záujmu o pozemský a individuálny život k značnému usmereniu na hmotné interesy. Seba klame najviac, kto verí iba v hodnotu rozumu, a predsa sa nestará hlavne o vlastné hmotné dobro. A z tohto postoja zmaterializovanosti vyvíera ďalej: krajná vypočítavosť. Rozumom a záujmovosťou riadený život je

movaná kresťanskou tradíciou... K tomu sa pápež František vrátil aj v prejave pri preberaní Ceny Karola Veľkého: „Jedine cirkev bohatá na svedkov môže znova priniesť čistú vodu evanjelia koreňom Európy. V tejto veci je cesta kresťanov k plnej jednote veľkým znamením doby, ale tiež naliehavou požiadavkou odpovedať na Pánovu výzvu, „aby všetci boli jedno“ (Jn 17, 21).“

Bolestivej rany, ktorá rozpolťuje kresťanský svet na dva tábory, sa na príklade Švajčiarska dotkol aj Pavol Strauss:

„A ešte jedného bolestného mies-

brzdou normálneho citového a duševného rozkvitania.“

To je úžasná predstava: európsky človek letí s volantom vždy len triezveho rozumu v ruke, ale bez ideového základu, bez svojej „kresťanskej postati“, bez toho, čo by malo formovať osobnosť nového Európana, nového človeka“ (Strauss) – letí nedbajúc na evanjeliové poslanstvo, že „nik predsa neprišiva na starý odev záplatu z novej látky, lebo záplata sa z odevu vytrhne („vyleti s volantom“! – J. R.) a diera bude ešte väčšia“ (Mt 9, 16).

„Keby sa človek nebol zdegeneroval v empiricky obmedzeného diencefálneho tvora, keby sa nebol dobrovoľne spotvoril na skrutku a mravca kartelizovaného a industrializačného plutokratizmu, bol by dnes schopný túžiť i po inom než po šesťvalcových limuzínach a prepychových bytoch, po vóni potu boxerských ringov a voňavých smradoch prefikovaných nemravností, po nie menej smradľavých kontách a po pseudosláve politických a iných podfukov.“

5

Je vari namieste, aby sme si pripomenuli, ako hodnotila proces európskej integrácie „Spoločná deklarácia“ pápeža Františka a patriarchu Kirilla z ich historického stretnutia v Havane (12. 2. 2016):

„Proces európskej integrácie, ktorý sa začal po stáročiach krvavých konfliktov, bol mnohými prijatý s nádejou, ako záruka mieru a bezpečnosti. A predsa, pozývame k ostražitosti voči takej integrácii, ktorá by nemala rešpekt voči náboženským identitám. Zatiaľ čo ostávame otvorení príspevku iných náboženstiev pre našu civilizáciu, sme presvedčení o tom, že Európa musí ostať verná svojim kresťanským koreňom. Žiadame kresťanov vo Východnej a Západnej Európe, aby sa zjednotili za spoločné svedectvo o Kristovi a evanjeliu, aby si tak Európa zachovala svoju dušu formovanú po dve tisícročia kresťanskou tradíciou.“

Zjednotenie kresťanov vo Východnej a Západnej Európe v spoločnom svedectve o Kristovi a evanjeliu sa tu vníma ako podmienka, ako predpoklad toho, aby si Európa zachovala svoju dušu, for-

ta sa treba dotknúť, a to je veľká a smutná rana, ktorá i tu rozpolťuje kresťanský svet na dva tábory. Veľká a smutná rana sveta! Zásluhou výchovy a miernejších spôsobov je viac latentná. Ale pod zahojenou kožtičkou slušnosti a spoločných záujmov nie je menej hlboká ako inde.

Len jedno treba konštatovať: nie sú všetci nevinní na rozjatrení starej rany, ani na jednej strane, ani na druhej. Tak ako všade inde.

Mnoho pekného som našiel i u katolíkov, i u nekatolíkov. Smelo môžem tvrdiť, že i negatívne stránky tunajšieho života zaťažujú jedných i druhých.

Svätý Otec Pius X. povedal: „Dobrý protestant mi je milší ako zlý katolík.“ A to platí pre Švajčiarsko tak ako pre nás, v tomto i obrátenom zmysle.

Ale táto problematika katolícko-protestantská v novšom čase sa nikde tak krásne a dokonale nepreklenula ako tu, vo Švajčiarsku, v diele nebohého biskupa fribourského Msgr. Mariusa Bessona, „Od 400 rokov“. V spomenutej knihe uverejnil listy katolíckeho kňaza a protestantského pastora. V ich úctivom a bratskom tóne ukázal možnosť spolunažívania pri nekompromisnom zastávaní vlastného hľadiska, vo vzájomnej úcte, láskavosti a slušnosti, a nie v ustavičnom postoji vycerených zubov.“

6

Bolestivá rana, ktorá vznikla rozpoltením východného a západného kresťanstva, nám – úmerne s tým, ako bude postupovať proces jej hojenia (a teda ako kresťanstvo začne naplno dýchať oboma lalokmi pľúc – Ján Pavol II.) - ponúka aj živý prameň na prekonanie tej európskej únavy, o ktorej hovorí pápež František vo svojom prejave, toho „uduseného duchovného života v rôsolovom husťnutí hmoty“ (Strauss); na prebudenie v ľudoch toho, čo Straussovi vo Švajčiarsku chýbalo (porov. bod 4), hoci kedysi muselo byť...

Je pozoruhodné, že Strauss pred 70 rokmi vycítil tento „prameň živého vodu“ na korene stromu Európy, keď napísal: „Myslím, že životný elán slovanských národov a vrúcnosť všetkých východnejších srdca a duší i v otázke všeobjímajúcej bratskosti a sociálnej spravodlivosti i ná-

boženskej integrácie pomôže ešte v mnohom nevládnejším srdciam západných národov.“

Strauss sa pritom mohol oprieť o nehynúci príklad „preporodenia“ geniálneho Európana Rainera Maria Rilkeho, ktorému v tejto knihe venoval zvláštnu kapitolu-esej „Homage á Rilke“, a o ktorom tam napísal:

„Večne cestujúci, vždy len a len človek, mal Rilke jediná domovinu – tvorbu. A Rusko, ktoré tak miloval a kde hľadal a našiel Boha, uznával za svoju jedinú vlasť, lebo tam – v nedohľadnej dialke prírodnej krajiny a krajiny duše ruského človeka – našiel také rozmery, že všetko zvieravé z vlasti s úzkymi hranicami sa posunulo doďaleka; tam bol človek ustavične vo vlasti, akosi nevychádzal z nej, nemohol vypadnúť z hniezda, z tepla učupenosti. Tu sa naučil milovať človeka a život, hoci pôsobil bolesť a utrpenie, alebo práve preto. Tu sa naučil prikývnuť životu a zobrať ho na plecيا, i keby bol akýkoľvek ťažký a prišerný. A tu spoznal večný zákon tvorivého života: „Len jedna cesta vedie od vrúcnosti k veľkosti: obeta.“

7

Nová Európa, nový svet... Dnes nám to pripadá ako nejaká bájka, ako sen. – Ale Pavol Strauss i pápež František nás presvedčujú, že sa toho netreba báť, ba čo viac: treba snívaj!

„Bájka o novom svete je pravda. Každé ráno, každým východom slnka začína sa nový svet. Neustále máme pred sebou možnosť nového.

Lebo i hviezda pekla zapadá. Lebo i lákavá hviezda zla raz môže nevyjsť a nové rána, čisté ako detské oči, môžu byť celkom novým začiatkom“ (Strauss).

A pápež František? – „S rozumom i srdcom, s nádejou a bez zbytočnej nostalgie, ako syn, ktorý opäť objavuje u matky Európy svoje korene života a viery, snívam o novom európskom humanizme, „o stálej ceste poľudšťovania“, v ktorej službe sú „pamäť, odvaha, triežva a humánna utópia“. Snívam o mladej Európe, schopnej byť ešte matkou: matkou, ktorá by bola plná života, lebo si sama váži život a dáva životu nádej. Snívam o Európe, ktorá sa stará o deti, ktorá bratsky pomáha chudobnému a ujíma sa ho, pretože nemá nič a prosí o útočisko. Snívam o Európe, ktorá počúva a váži si ľudí chorých a starých, aby neboli zdegradovaní a odpísaní ako neproduktívni. Snívam o Európe, kde byť migrantom nie je prečin, ale výzva k väčšiemu zasadeniu sa za dôstojnosť každej ľudskej bytosti. Snívam o Európe, kde mladí dýchajú čisté ovzdušie česnosti, kde milujú krásu kultúry a jednoduchý život, nezamorený nekonečnými potrebami konzumu, kde vstupit' do manželstva a mať deti je zodpovednosťou a veľkou radosťou, nie problémom pre nedostatok stabilného zamestnania. Snívam o Európe rodín, so skutočne účinnými ekonomikami zameranými skôr na tváre ľudí, než na cifry, viac na príchod detí na svet než na hromadenie majetku. Snívam o Európe, ktorá zveľaduje a chráni

práva každého, nezabúdajúc na povinnosti voči všetkým. Snívam o Európe, o ktorej sa nebude môcť povedať, že jej úsilie o ľudské práva bolo jej poslednou utópiou.“

8

Keď sme už začali hovoriť o bájkach a snivani, núka sa nám sem novela „Sen smiešneho človeka“ obľúbeného autora pápeža Františka - F. M. Dostojevského. Je zaujímavé, že Pavol Strauss tento „Sen“ odcitoval hneď v prvej kapitole knižičky „Všetko je rovnako blízke i ďaleké“, a uviedol ho akoby „programové vyhlásenie“: „Najpresvedčivejšiu odpoveď pre náš vek nájdeme v Dostojevského novele „Sen smiešneho človeka“.

A ešte jedna vec je pozoruhodná: že mi Strauss do listu z 29. 10. 1984 (pred 32 rokmi) neváhal vlastnoručne ten „Sen“ prepísať. Prečítajte si celý list:

Nechcem ťa unúvať mojimi listami a provokovať k písaniu. Máš svoju energiu a svoj čas na vlastnú tvorbu. Ale netreba zavrhnúť písanie lisov. Veď je to ako duševná komorná hudba, niečo medzi lyrikou a tichom.

A na tú Oravu – nie a nie sa dostať. A tak mi len ostáva niekedy sa stúliť do toho svojho zákutia. Čakal som, že zareaguje pani Medvecká, lebo som jej niečo poslal. Ale som obkolesený toľkým tichom, že sa mi už nezdá nápadným to ďalšie ticho.

Spomínaš Dostojevského novelu. Nevie, či pamätáš, ukazoval som Ti knižičku „Všetko je rovnako blízke i ďaleké“. Hneď prvá esej „Meditácia o hraniciach“ končí takto: „Najnápadnejšiu odpoveď pre náš vek nájdeme v Dostojevského novele „Sen smiešneho človeka“.

Zhnusený prázdnotou všetkého života odchádza zo spoločnosti priateľov s predsavzatím, že skoncuje svoju daromnú a žitia nehodnú existenciu. Kráča ulicami domov. Ale pred bránou domu, keď chce vojsť, potiaha ho za rukáv akési dievčatko. S plačom ho prosí, aby jej dal dačo pre chorú mamičku. Lahostajne sa jej striasol a vystúpil do svojej izby. Vytiahol pištoľu a sadol si do pohovky. Vedel, že sa zastrelí.

Len voľky-nevoľky musel myslieť na dievčatko, ktoré odohnal, a na jeho matku. Vtom zaspal.

Sníva sa mu. Sníva sa mu, že sa zastrelil, že bol mŕtv. že ho pochovali a že ho potom nadľudský tvor vybral z truhly a cez hviezdne priestory zanesol na inú, krásnu panenskú zem.

Tam žili neopísateľne pekni a nevinní ľudia.

Rozumeli reči hviezd a rastlín a oslavovali život spevmi, plnými lásky.

On im však začal rozprávať o našej temnej zemi, a tým ich naučil lži, rozbrojom a zvade. Každý tak zažiarlil na svoje ja, že sa všemožne snažil ponížiť, potlačiť a zmenšiť ja svojho blížneho, len tak predpokladal možnosť vlastného žitia.

Prišla veda. Ako by bolo možné, že by sa zase všetci zjednotili, aby sa síce i naďalej každý sám najviac miloval, ale aby pritom nerušil nikoho iného a aby takto zas spoluňažovali všetci, ako by boli pokojná a jednomyselná spoločnosť? Pre túto myšlienku sa viedli vojny. Nastal dnešný stav sveta.

Potom prišli náboženstvá s kultom neexistencie, samozničenia pre večný pokoj v ničote. Prišla aj samovražda. Náš človek už dávno ľutoval, že rozprával, a tým zasial semeno zhuby medzi týchto dobrých ľudí. Chodil pomedzi nich celý zronený, preklínal sa a opovrhoval sám sebou.

Povedal im že „všetko sám zapríčinil a sám nesie vinu na všetkom“. Ale neverili mu a chceli ho zavrieť do blázince. Tak sa potom trápil, až zo žiaľu zomrel...A v tom sa prebudil.

V jeho manzardke sa práve rozvidnievalo. Radosťou zaplesal, lebo vedel, že sen nebol prostým snom, lež skutočným obrazom pravdy. A túto pravdu chcel odteraz hlásať. Toto si zaumienil spraviť svojím životným povolaním.

Človeče, miluj ľudstvo ako seba

sámeho a myslí si, že si ho ty pokazil. Áno, povedzme si každý: Ja, ja som svet zničil a pokazil, len ja...

Stále si to uvedomujme. V tom sebazpoznaní je jediná spása...“

Nuž, nehanbím sa Ti odcitovať svoju archaickú skoro-pozostalosť. Lebo tá novšia leží ľadom. Pre nikoho nie je hodná pozornosti. A to by mohlo byť kritériom tvorby, či to sami potrebujeme pre život. Keď sa komplexifikuje vnútorný život, premtieta sa i do spôsobu jeho preltmočenia. Tebe, Julko, som nesmierne povďačný, že si toto všimaš a tak mi pomáhaš žiť.

Teším sa predom na každý Tvoj prejav.

Pozdrav manželke i chlapcom
Tvoj Paľo
Nitra 29. 10. '84

9

Keby sme sa pokúsili na pozadie príbehu tohto sna premietnuť „príbeh zjednotenej Európy“, ktorého sme svedkami, núkali by sa napríklad takéto asociácie.

Tie „projekty otcov zakladateľov, hlásateľov mieru a pokroku budúcnosti“ o ktorých pápež František hovorí, že „nie sú prekonané a inšpirujú nás dnes viac než kedykoľvek predtým k stavaniu mostov a k boreniu múrov“ – mi pripomínajú onú „inú, krásnu panenskú zem“, kde „žili pekni a nevinní ľudia“. A medzi týchto „nových“ ľudí prišiel človek tejto zeme, stelesňujúci egoizmus najhrubšieho zrna a zasial medzi nich „semeno záhuby“.

Prvé dejstvo tejto nádherne ideálnej zeme „sa skončilo fiaskom, pretože zradila svoj základ, svoju kresťanskú postać“ (Strauss).

Tak sme sa ocitli v našej prítomnosti. Ak chceme premeniť v skutok onen sen pápeža Františka o „mladej Európe, schopnej byť ešte matkou...“, dobre si zapamätajme poučenie, ktoré nám v súvis s Dostojevského novelou predostrel Pavol Strauss:

„Nie korbáč Kantovho kategorického imperatívua alebo iné korbáče potrebuje človek, ale právo duchovného samourčenia. A jedine ono v spojení s vypestovaným zmyslom pre povinnosť zaručí možnosť vytvorenia osobnosti nového Európana, nového človeka. To je pre ľudskú spoločnosť významnejšie než technické zdokonalenie leteckých strojov z 800 na 1000-kilometrovú rýchlosť za hodinu.

A najlepšia cesta v tomto smere je **ujasniť si európsky cieľ** (podč.

J. R.). Prvý krok v tomto poznaní je pokorné: **mea culpa...**

Človeče, miluj ľudstvo ako seba sámeho (spomeňme si na ten „jediný kľúč pre bránu v Čínskom múre“!- J. R.), a myslí si, že si ho ty pokazil.“

To je aj cesta k hľadanému šťastiu.

„A kľúč k nemu? Len dobrý človek môže byť naozaj šťastný. Tým je vyznačená cesta.

Nyjavšia forma šťastia, dakedy však veľmi ťažká, je nájdene šťastie Pravdy.

Všetky šťastia sú pominuteľné a dajú sa ťažko udržať ako guľky živého striebra.

Len raz uchytene šťastie Pravdy je naozaj oporou. Lebo pravda je Kristus. A Kristus je osou sveta.

A v Kristovi sa zhŕňajú všetky návraty.“

10

Neboľo by čudo, keby nás niekto z čitateľov upodozrieval z prílišnej zaujatosti (ak nie priam z predpojatosti) za odkaz Pavla Straussa - keď sa nám zdá, že spomínaná Straussova knižička z r. 1947 Všetko je rovnako blízke i ďaleké je chartou, ktorá mala byť položená do základov zjednotenej Európy.

Pripojme k tomu aj Straussov o rok neskorší text (z 20. 8. 1989) z knižičky Ecce homo:

„Nechápem, že svet toto nechápe, veď je to také jednoduché.

Centrum všetkého je Boh. Je prirodzeným stredobodom všetkého stvoreného, teda každého poriadku. Preto všetko musí byť v súlade s Božím a prirodzeným poriadkom, Veď aj ony sú jedno.

Čokoľvek je vybudované ináč, skôr-neskôr sa zrúti. I všetky štátne a spoločenské poriadky. Všetky v Božom zmysle spotvorené útvary zavrže zakapú (podč. J. R.).

V mene „slobody“ sa najviac šliape sloboda. V mene „spravodlivosti“ sa najviac gniavi súcit a milosrdenstvo. V mene „dobra“ vyobcovali lásku zo slovníka.

Čochvíľa nezvšíi zo sveta iba púšť mravná a kultúrna, ktorá sa zrúti do seba.

Svet a jeho civilizácia sa dajú budovať iba na správnom základe myslenia a mravov.

Všetky zlyhali. Kresťanstvo poslali do výslužby. A nepôjde to ináč, ako to s ním znovu skúsiť.“

Ak sa tak nestalo pred 70 rokmi, nech sa tak stane v čase, keď nás pápež František vyzýva „obnoviť ideu Európy“. A o kom inom by mohli platiť jeho slová, že v záujme znovuzrodenia „znavenej, ale ešte plnej energie a možností“ Európy sú potrební „veľkí evanjelizátori tohto kontinentu“, schopní „prinášať mu silnú a prostú prítomnosť Ježiša“, veľkí duchovia, ktorí „žijú evanjelium a nehľadajú nič iného“ – ak nie o tomto našom veľkom konvertitovi a nádejnom blahoslavenom – Pavlovi Straussovi!

Kresba: Andrej Mišanek

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Rekl jsem, že situace je nevšedně komplikovaná. Předně je třeba odlišit uprchlíky válečné a ekonomické. Vezmeme nejdříve uprchlíky ze Sýrie a předního Východu.

Kdo může rozhodnout o vydání víza a ověřit pravost dokumentů? Jedině BIS.

Jak jednat ve válce, která se vymyká z rámce dosud platného mezinárodního práva? Útočником je „islámský stát“, který státem není. Je seskupením po celém světě rozsetých teroristických organizací a center. Mnoho příslušníků tohoto hnutí má řádné občanství ve státech, které se brání.

Co, právně vzato, je ozbrojený útok na teroristické základny v jiném suverénním státě?

Jak odlišit vojáka protistrany od civilisty a jak vůbec určit, kdo stojí na které straně? Kdo jsou plně vycvičení lidé bez uniforem vybavení vojenskou technikou armády určitého státu?

V jakých kleštích, s jakými záměry, jakými prostředky a pod jakým dozorem se ocitají a jednají politici? Namátkou: Bojí se A. Merkelová víc vlastních občanů nebo teroristů? Je Putin, prostoupený duchem sovětského Kremlu, v obavách z muslimů nebo z NATO? Anebo je souběžníkem expanze Číny do oblasti Řecka, protože se jí děsí?

Jistě je, že vůdčí politici mají oproti běžným lidem na stole svodky svých rozvědek. Jenže je jim to něco platné, když do každé rozvědky se vetře agent protistrany? A můžou vůbec nějak samostatně rozhodovat, když nejdůležitější informace mají bezpečnostní agenti? Na mnoha nejvyšších politických, hospodářských, diplomatických i vojenských postech stojí „byvalí“ či současní agenti. Panuje všeobecná nedůvěra.

Cheče-li někdo změřit míru bezhlavosti široce otevřené náruče pro migranty, ať si to porovná s Anglií na počátku 2. světové války. Rekl by W. Churchill: Musíme velkoryse přijímat uprchlíky z Německa, je to naše humanitární charitativní povinnost?

Podívejme se nyní na ekonomickou variantu uprchlíků. I zde je řada odlišností, ve kterých se laik špatně orientuje. Jde o lidi prcháající z občanské války, která však vznikla z důvodů sociálních rozdílu, tedy z důvodů špatné ekonomiky? Jde o lidi bohaté, kteří jdou do klidu za svými konty v bohatých zemích? Jde o nešťastníky nalákané zločinnými agenturami nabízejícími transport do ráje? Jde o lidi prcháající z důvodů ekolo gických, aby nezemřeli hladem?

K dovršení nepřehlednosti zjišťujeme, že této vlny ekonomických uprchlíků rádi využívají teroristé z předchozího výkladu.

Situace je, zvláště v konkrétních případech, opravdu neřešitelně komplikovaná, a proto, myslím, musíme hledat opět věcnou podstatu problému. Jde o otázku, jak řešit hospodářskou pomoc zemím s podstatně nižší životní úrovní.

Po mém soudu to nejde udělat tím, že budeme přijímat emigranty. To by vpsledku vedlo k úplnému vyhlazení chudých oblastí, přesunu všech do oblastí bohatých a jejich následné ekonomické zhroutení. Z toho plyne i řešení uprchlické krize. Z důvodů ekonomické nutnosti je třeba uzavřít hranice a zaměřit dalšímu přílivu. Transferový byznys trestat jako zločinný.

Z důvodů lidskosti je třeba běžence ošetřit, nasýtit, vybavit nejnutenějším a po časově omezené krátké rekonvalescenci vrátit zpět.

ZÁPADNÍ EVROPA

A SEVERNÍ AMERIKA

ROZVIKLALÝ SVŮJ FUNDAMENT

Při svých úvahách vycházím z toho, že od dosti pradávnej doby člověk přestal být nomádem, ale žije usedle. Někde je doma. Vycházím také z toho, že ekonomická úroveň i osobní pocit spokojenosti jsou zcela relativní. Řešení bych hledal v tom, že budeme usilovat, aby lidé byli spokojeni doma a neutíkali ani z nezbytí ani z lákání vidinou něčeho úžasného lepšího. Budeme při tom muset zvažovat mnohé.

Jak zařídít, aby v rozvojových zemích vzrůstala kvalifikovanost, neodcházel intelektuální vzrostlá produktivita, aby se tyto země užívaly a zlepšily svou úroveň? Nenamlouvejme si, že jsme vůči zemím rozvojových oblastí zájímavější. Jsme oblasti degenerující. Ještě víc bychom si měli uvědomit, jak a proč vznikl problém odlivu inteligence. Je nejméně sto let starý.

Je pochopitelné, že nadaný člověk, kterému jsme umožnili studium, dostal nabídku skvělé kariéry. Investovali jsme do něho, potřebujeme ho, u nás se uplatní lépe než doma. Tak jsme z kolonií dováželi IQ jako suroviny. Právě proto, že si nikdo nepřipustil zásadní rozdíl těchto dvou exploatačních hodnot, nikoho ani ve snu nenapadlo, co tím děláme a postupně způsobíme.

Jenže my i ve chvíli, kdy se na nás přihnala migrační povodeň, spekulujeme o tom, že jsou v ní i lidé, které bychom mohli dobře využít. Ano, mohli. Tím, že jim sice pomůžeme zvýšit kvalifikaci, ale pak je pošleme domů, aby pomohli své zemi.

Jak docílit, aby se jednotlivé země vyrovnaly se svými demografickými otázkami? Zde budeme muset přijmout jejich rozhod-

nutí. Možná, a skoro jistě, je pro tyto komunity běžné něco, co nás děsí, jako například kojenecká a dětská úmrtnost.

Nevnučujeme jim pořádk své (jak se dnes stále víc ukazuje) pokroucené představy. Nevnučujeme jim svou civilizaci vymírání. Oni chtějí žít. Položme proti citově drásajícím údajům, kolik dětí tam zemře denně, údaj o počtu potrátů u nás a budeme vše vidět realističtěji. Rozpočítáno na dny je to víc než u nich.

Uvažme dále, že ony „ekologické“ příčiny hladomoru jsme vyvolali ve své arogantní zajištěnosti naší charitou. Mnohé oblasti zvládneme nakrmit, ale nejsme s to je napájet. Nejsme mocnější než příroda, která reguluje svou lidanost.

Neutralita mezi dobrom a zlom neexistuje

Príhovor prof. Petra Piťhu na Trnavskej univerzite

Uvažme dále, že ony „ekologické“ příčiny hladomoru jsme vyvolali ve své arogantní zajištěnosti naší charitou. Mnohé oblasti zvládneme nakrmit, ale nejsme s to je napájet. Nejsme mocnější než příroda, která reguluje svou lidanost.

Čím víc hledám řešení, tím více shledávám, že jsme si všechny současné problémy vytvořili sami, protože jsme se pasovali na organizátory globalizace a nutíme všechny, aby přijali náš model společnosti jako to nejlepší a jediné správné. Přitom se rozpadáme a vymíráme.

Je to právě naše autoritativní představa, že věci jsou a budou takové, jak my je určíme, co nás teď nejvíce ohrožuje. Při šachové partii není možné protihráči nařizovat, jak má táhnout.

Současnou situaci jsme neschopni řešit také proto, že nedovedeme pochopit a dokonce ani připustit, že válka, která se rozhořela, je válkou náboženskou, jak už jsem uvedl. Současnou válečnou situaci vidím v podstatě jako střet tří náboženství. S velkým údivem vidím, že strany obou původních základních rivalů jsou dnes ideově velmi slabé. Vojensky jsou naopak silné až moc.

Západní Evropa a severní Amerika (naštěstí to nejsou jediné křesťanské oblasti) jsou slabé proto, že si rozvíkaly svůj fundament, když odmítly svého Boha. Arabská oblast se rozpadá a slábne proto, že ji rigorózní islám brzdi ve vývoji a udržuje ji uměle ve stavu středověku. Osvícení muslimové proto uvažují o krocích, které by uvolnily tuto brzdú a ukončily stálé opožďování.

Takové zásahy jsou ovšem v rozporu se samotnými východiský Koránu. Je paradoxem, že tyto osvícení muslimové chtějí zopakovat, co učinila křesťanská Evropa – zbavit se Boha ve jméno pokroku. Je přirozené, že jejich náboženské ochabnutí vyvolává ostrou kritiku u ortodoxních ajatoláhů a věřících.

Tito věřící jsou charakterizováni snahou udržet své výsadní postavení, které není podloženo jejich schopnostmi a přínosem. Tito věřící, kteří se rodí jako nadřazení ženské polovině společnosti, jsou klasickými fanatiky, protože zdvojnásobují a eskalují svou urputnou činnost, kdykoli si uvědomí neživotnost a neschopnost své doktríny.

Jordánská královna, jejíž nedávne vystoupení v Paříži volně reprodukuje, vyslovila i názor, že teroristická kritika rozpadu arabských států, tj. v oblasti, kde se islám zrodil, vede vzdělané a strategicky vyškolené (nezapomínejme, kdo je školil!) vůdčí špičky islámu k tomu, aby nebezpečí takového náboženského úpadku ukazovali na nás.

Západní a střední Evropa spolu se Spojenými státy jsou nejen očividným příkladem, ale i snadnou kořistí. Úspěchy v zahraničí považují správně za cestu k získání sympatií pro přebudování současných (demokratických) států na pevné náboženské islámské státy.

Tato analýza (do jaké míry dobrá, nevíme) od někoho, kdo zná vnitřní stav země středního Východu, mne jako křesťana a katolického kněze naplňuje jistou nadějí. Domnívám se, že je velký rozdíl v tom, jakého Boha se kdo zříká.

„Osvícený“ islám se zříká nesmiřitelného Boha a jeho autoritativního mluvčího Mohameda. Uchovají-li si při tom muslimové náboženství, mělo by být smířlivější a lidsčtější než dosud. Evropa by

mohla pochopit, že se vzdala Boha věrného, už ve Starém Zákoně milosrdně odpouštějícího a hlavně v Kristu veskrze lidského, a že tohoto Boha potřebuje ve všem a vždycky, a proto je dobré se k němu vrátit. Jeví se mi, že bez Boha nelze obstát v náboženské válce, do které jsme se dostali. Zlaté tele není ani dost velké, ani dost silné, aby podle přání globalistů „udělalo pořádek“.

Nakonec malou poznámku. Role křesťanských církví v této situaci vystupuje do popředí. Protože církev není tvořena hierarchií, ale je to společenství všech věřících, které hierarchie toliko řídí a vede, záleží na věřících, jak zcela osobně zvládnou svůj úkol. Je dvojnásob.

Předně nezradit, ale prohloubit svou víru. Znamená to zároveň nezradit svou vlast jako teritorium, v němž žijí. Druhým je povzbudit ostatní a dávat jim naději. Úkolem křesťanů je, aby doslova vrátili odmítaného Boha na zem a předvedli, co je to život z víry. Že to jsou statečné činy a obětavé skutky vedoucí k pokoji. Katolíci si musí uvědomit, že stojí v boji za své rodiny, děti, domovy.

Stát se může samozřejmě cokoliv, včetně nového stěhování národů. Budou-li uprchlíků miliony, nebudeme se zabývat vízovou povinností. Může také dojít k úplnému zániku naší civilizace, to není nic nového.

Ale ta budoucí vědomá potřeba, aby někdo uchoval zvěst o tom, proč ta předchozí vzala za své, a ukázal základní kameny, na nichž lze, a to bezpečně, stavět tu novou.

Kdo, jako, jak a k čemu vychováme? Jako poslední, o čem chci a musím hovořit, je otázka výchovy. V této oblasti pozorují totéž, co všude jinde. Ve veřejných diskuzích se plete páté přes deváté. Nevidíme rozdíl mezi vzděláním a vzděláváním:

- Vzdělání je stav charakterizovaný nějakými vlastnostmi, jehož se člověk dopracoval. Jde o soubor vlastností, které nelze od osoby oddělit.

- Vzdělávání je péče o růst vzdělání a nějaký jeho průběh.

Rozdíl těchto pojmů je zřejmý, ale často jsou zaměňovány. Uzákoněné právo na vzdělání je nesmysl, zvláště když existuje rovnost práv. Můžeme mít jen právo na vzdělávání. Jak bude úspěšné, tj. jakým vzděláním se projeví, je už druhá věc. Za přirozené správné považují, aby vzdělávání bylo adekvátní danému typu nadání žáka.

Nedovedu pochopit, proč se diskuze o výchově plete s diskuzí o školství, což je pouze administrativní obslužný a řídicí systém, vybudovaný společností v daném státě pro instituce a účastníky výchovných a vzdělávacích aktivit, což se vlastně ani výchovy, ani vzdělávání mládeže vůbec netýká.

Daleko horší je, že ani pedagogičtí odborníci nechápu dost dobře složitý význam slova výchova, jak nám to odhalují odlišnosti ekvivalentů: vospitanie, educatio, paedagogia a především dvojnásobně Bildung. Kdo dnes ví něco o indogermánském etymologickém základu *bil, jehož význam je jednak utvářet ve smyslu dávat něčemu tvar, ale i někomu tvář. Druhým významem je štěpít/štípít, tedy dále i štěpovat, zušlechťovat

V textově dochované podobě Erasma Rotterdamského (1467-1536) se výrazu užívá pro náboženské, duchovní zrání člověka a formační pomoc při něm. A ještě horší je, že se nikdo moc nezabývá otázkami kdo, jako, jak a k čemu vychováváme.

Nová pedagogická generace prostě nechápe, že vychováváme živého člověka, a pod všemocnou tajemnou rukou trhu se zabýváme objekty a produkujeme součástky pro systémy podle poptávky. Neznám větší degradaci člověka, než je ta, která vtrhla do škol jejich merkantilizací.

V otázce, k čemu vychováváme, je shoda v tom, že výchova je potřebná a ani jedinec, ani společnost bez ní nemohou existovat. Je pak ovšem otázka, jak má vypadat člověk, kterého bychom rádi vychovali.

společnosti, v níž žijeme, je v danou chvíli zcela paradoxní. Je požadováno, abychom významně chránili společnost, která nás ze svého středu vyloučila, přejde si náš zánik a staví nás mimo zákon. Že si to valná většina nemyslí, je druhá věc. Zákony ovšem mluví jasně. Stačí je použít.

Poté, co se v celé šíři života začaly ukazovat zkázonosné důsledky mravního úpadku, ozývá se stále výrazněji volání po stabilizaci společnosti, zpevnění řádu, mravních autoritách, vizi a vůdčích osobnostech. Vždy znovu se pak dojde k tomu, že žádné bezesporné pozitivní nejsou, a je proto nutné je vychovat. Vznikají celé knihovny plánů odsouzených k neúspěchu, protože úspěšné by mohly být jen, kdyby byly pozitivním výsledkem stávající krize, tedy nečím revolučně novým. Konzumní společnost se ale nehodlá vzdát svého mocenského systému a nelidského boha, peněz.

Z daného bludného kruhu je třeba se vymanit a pokusit se vzít úkol vychovat novou generaci pro dobu novou éry vážně. Vše totiž nasvědčuje tomu, že válka i nezastavitelná krize většiny proběhnou. Pak na troskách dnešní skutečnosti začne budování nové společnosti pro novou situaci. V každém případě bude to nové stavěno z prvků toho starého.

Poté, co se v celé šíři života začaly ukazovat zkázonosné důsledky mravního úpadku, ozývá se stále výrazněji volání po stabilizaci společnosti, zpevnění řádu, mravních autoritách, vizi a vůdčích osobnostech.

Problém budoucnosti leží v tom, k čemu budoucí generace sáhnou. Může to být to nejhorší, totiž plastiková současnost a lidství zbavení lidí, jaké tvoří a pak ovládá Zlo, vždy dočasně reprezentované nejchladnějšími mozky dané chvíle.

Na druhé straně se může sáhnout k tomu nejlepšímu a navázat na kvádry a desky z pravých kamenů, které stále ještě určují základy zachované z dřívějších epoch lidské společnosti. Zmíním jen dva nejdůležitější: Mojžíšovy desky zákona a radostnou zvěst o vzkříšení Ježíše Krista, který sám sebe označil za kámen narození.

Je samozřejmé, že rozhodnutí, z čeho a co má být po velké krizi stavěno, budou dělat ti, kdo jí přežijí. Zlo, v pozemských dějinách vždy rychlejší, zcela určitě chce už v předstihu zajistit své budoucí postavení, a proto se bude snažit, aby přežili jím formovaní lidé. Pokusí se řídit průběh krize tak, aby již při ní vtiskli neznámé budoucnosti své znamení a tvar. Povinností církve je proti tomu bojovat. Ji bylo svěřeno království Boží a především jeho neměnitelně pevné základy.

Celé nejbližší čtvrtstoletí (možná i století) bude probíhat tento duchovní zápas – odvčky, ale v danou chvíli vyostřený. Uzavírám z toho, že církev se musí předně co nejrychleji pokorně obrátit k Bohu, aby jí vrátil bezpečí výro. Nezapínejme si, že jsme zvládnuli a vyhlásili a podléháme názorům, které v celku společnosti převládají.

Neuvylhávejme se a přízejně, že v Evropě kopírujeme rozpad okolní společnosti. Po tomto začátku musíme začít znovu stavět jako v době, kdy křesťanství prožívalo své bolestiplné dětství. Musíme evangelizovat vhod i nevhod, podstupovat trpělivě nekonečné apologetické vysvětlování a podávat vzor, svedčevit až k martyriismu.

Ve výchovném snažení, k němuž vás vyzývám naprosto všechny, jde o záchranu, o spásu. Křesťané by si měli být vědomi, že spása je také záležitostí Božím. Jejich pomoc na tomto Jeho zámetu spočívá v tom, že budeme hlásat, vysvětlovat a ukazovat, jak se má žít. Tyto tři činnosti dohromady se jmenují výchova.

Biskupy a kněze upozorním, že pastýř a pedagog si jsou velmi podobní, oba doprovázejí, vedou a chrání své svěřence a nesmějí je opustit.

PETR PIŤHA

Je český katolický kněz, pedagog a lingvista. Roku 1969 bol tajne vysvätený v Holandsku za knaza, od 60. rokov minulého storočia pôsobil na Karlovej univerzite aj na univerzite v Brne, zaslúžil sa o zrod odboru matematická lingvistik. Roku 1992 bol vymenovaný za profesora, v rokoch 1992 až 1994 pôsobil ako český minister školstva. Roku 1998 odišiel do dchodku. Je poradcom pražského arcibiskupa, koncom minulého roka mu pápež udelil čestný titul Kaplán Jeho Svätosti.

Naším úkolem tak zůstává pečovat o spásu vlastní i druhých. Požadavek